Թ. ՏԱՐԻ 2786 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 11 ՄԱՐԵՐԻ 1385 18 ՄԱՅԻՍ 1893 14 ԶԻԼԳԱՏԻ 1310 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ Գալաթիա, Կ. Պոլիս

درعليه‌ده غلطه‌ده آره‌وك غزه‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դրամագլուխ տարար	150
» » Վեցամսեայ » »	75
» » Երեքամսեայ » »	40
Օտար երկիրներէ Տարեկան փոխն	56
» » Վեցամսեայ »	28
Ըստիր թուղթի վրայ Հայագիր տպագր - Տարեկան Օտար. Ոսկի	2
Գաւառաց բաշխարի, ժամը միօրինակ	Ղուռուշ 50

Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ այլ գրութիւն եւ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 18/30 ՄԱՅԻՍ 1893

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՎԵՑ ԱՄԻՍ ԱՆԳՈՐԾ

Երէկ «Հայ Ադիւսադործներուն» վերայ խօսելով, յիշեցինք թէ այս քանի մը հազար Հայեր տարւոյն վեց ամիսը միայն կը բանին։ Աշխատութեանց մէկ մասը դաշտային է, և դաշտի վրայ աշխատող ուրիշ մարդոց նման, ադիւսադործք եւս ըստ մեծի մասին տարւոյն ցուրտ և անձրեւոտ եղանակները պարտին անգործ անցուցնել։ Բացառութիւնք կան հարկաւ, բայց փոքր մաս մը կը կազմեն։ Օրինակի համար, չուգեշարժ մեքենայ ունեցող երկու գործարաններ տարին 200 օր կրնան բանիլ, մինչ միւս ադիւսարանք տարւոյն մէջ 150 օր միայն կրնան օգտակարապէս աշխատիլ։ Այն երկու մեծ գործարանք ունին պատապարեալ տեղեր՝ կորուած ադիւսները չորցնելու՝ թրծելէն առաջ, և նախնական նիւթն ալ (կաւն) համեմատապէս աւելի շատ կրնան հանել ու մթերել, գէշ եղանակին մէջ եւս պահ մը աշխատելու համար։ Թէեւ երկուքը մէկէն ադիւսի տարեկան արտադրութեան մէկ չորրորդէն աւելի կը հանեն, բայց Գարա Ագաճի, Լէնկերհանէի, Պեօյիւքտերէի և Թէրիւիւղի իբր 30 ադիւսարանաց դէմ փոքրամասնութիւն են, և իրենք ալ ձմեռն այնքան մարդու պէտք չեն ունենար որքան կ'ուզեն ամառը մինչեւ Գասբ։ Ադիւսները թրծելու մասին, մէկ գործարան միայն կայ որ շնորհիւ իւր եւրոպական բարձր ծխնելոյզին՝ չի վախնար փուռին վրայ տեղացող անձրեւէն։ Միւս բոլոր փուռերուն վրան բաց է։ Զամբրէյին չարքաշ մարդ է, և իւր տաժանակիր աշխատութեամբ, ամենէն աւելի գիտելի դէմքերէն մէկն է այս արհեստին մէջ, յորում ճարտարներն հողն ոսկւոյ կը վերածեն, նախնի այշխիպաղներուն երազն իրագործելով։ Բայց օրքան ալ չարքաշ, և ցուրտին ու տաքուն անդգայ, Զամբրէյին չի կրնար ձիւնին ու անձրեւին տակ շարունակել տկար բանալու այն ծովուն յատակէն որ՝ ինչպէս տեսանք այս ձմեռ՝ կրնայ եղեր սառիլ։ Ուրեմն, չատ մը նկատմամբ ադիւսագործք երկրագործներուն պէս են։ Դեղեցիկ եղանակին մէջ միայն կրնան աշխատիլ։

* * *

Ձմեռն ի՞նչ կ'ընեն Խասգիւղի ադիւսագործք։ Նախ, Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին կը յաճախեն։ Եթէ անոնք չըլլային, Խասգիւղի անուանի եկեղեցին թափուր կը մնար։ Ինչպէս Գում-Գափուի մայր-եկեղեցւոյն ամենէն հաւատարիմ բարեպաշտները Խանէրու պանդուխներն են, որք կիրակի օրեր, և նոյն իսկ գործի օրեր, գունդագունդ կ'իջնեն Պաարիարքարանի փողոցը, Խասգիւղի մէջ ալ եկեղեցին ամենէն կանոնաւորապէս ներկայ գտնուողներն ադիւսարանաց բանւորներն են։ Բայց որչափ ալ գովելի ըլլայ եկեղեցասիրութիւնը, կեանքի մը բովանդակ զբաղումը չի կրնար կազմել, երբ մանաւանդ գաւառին մէջ ընտանիքը բազմաթիւ պէտքեր ունի, և երբ առանց օրականի տարին վեց ամիս ապրելու դժնդակ հարկ մը կայ։ Ոմանք, կէյվեցիք մանաւանդ, Պոլսոյ մօտ բնակելով, ձմեռը «էշ» կ'ընեն, իրենց ընտանեաց ծոցին մէջ կ'անցուցնեն անհաճոյ եղանակն։ Ասիկա բան մ'է. բայց խոստովանինք թէ մեծ բան մը չէ՝ զի ապացուցեալ չէ որ հոն ընտանեաց ծոցին մէջ նոր զաւակներ ունենալէ զատ ուրիշ շահաւէտ գործ մը կ'ընեն։ Զաւակ ունենալն եւս անշուշտ երկրի մը և հասարակութեան մը կենսական պէտքերէն մին է. բայց Նոյ նահապետին դարէն ի վեր խնդիր է թէ օ՞րն է աւելի շահաւէտ, զաւակներ ունենալ որոց ապրուստն ու ապագայն երաշխաւորեալ չեն, թէ բնաւ չունենալ։ Խնդիրն այն է որ խեղճերուն ամրան մէջ պատրաստած բոլոր ադիւսները կը բաւե՞ն կերակրելու և մարդ ընելու այն զաւակներ զորս ձմրան մէջ կրնան պատրաստել։ Եթէ ձմեռն ալ գործ մը բանէին, ու գոնէ ձմրան ընթացիկ ծախքերն հանէին, ամրան օրականներով կրնային ո՛չ միայն ապրիլ, այլ թերեւս քանի մը բարա մէկ կողմ դնել խեղճութեան և անկարութեան տագնապի օրերուն համար։ Ամրան մէջ, եթէ եղանակն ու առուտուրը նպաստեն, աւելի աշխատելով աւելի շահելու դիւրութիւն ունին ոմանք, անոնք մանաւանդ որք թէպէ՞ն գլուխն են, որք կաւէն ադիւսը կը կտրեն, կաղապարէ կը հանեն, կը շարեն, կը չորցնեն ու փուռին կը յանձնեն։ Ասոնք իրենց արտադրած ադիւսին քանակութեան համեմատ շահ կ'առնուն։ Առուտուր մը կանուխ երբ Գարա Ագաճ իջնէք, կամ Պաստիլիքի դագաթէն դիտէք ադիւսարանաց այս երկար շարք որք՝ հեռուանց նայուելով՝ եւրոպական փոքրիկ և հանդարտիկ ճարտարգործ քաղաքի մը կերպարանքը կուտան Ոսկեղջիւրի դեռատին երկուց եզերաց, զարմանք կը տեսնէք թէ այս սովորաբար դանդաղաշարժ գաւառացիք օ՞րքան մեքենական ճշդութեամբ ու արագութեամբ ադիւսի դեղեր կ'արտադրեն, և ընդարձակ հարթ մաքուր դաշտավայրեր անոնցմով կը ծածկեն, արեւուն տակ չորցնելու համար։ Կը զարմանաք ի սկզբան։ բայց երբ մտածէք թէ «գործ գլուխ» պիտի վճարուին, նոր փորձ մը կ'ունենաք ձեր առջեւ թէ շահու զրգիռն ի՞նչ մեծ շարժառիթ մ'է ամենէն դանդաղ ընաւորութեանց գործունէութեան։ Մուտքն ու լուսուն անցեր էին իրենց դեղէ՞ն գլուխն։ միջօրէի տաքուն ու տապուն թերեւս քիչ մը հանդչին, և եթէ լուսին կայ, գիշերն ինչուան ժամ մէկ պիտի բանին, օրական քանի մը հազար ադիւս կաղապարելով ու տեղաւորելով։

* * *

Ասոնք ազէկ, այնպէս չէ՞։ Բայց ի՞նչ ըսելու էլանչահ անգործութեան որ քանի մը ամիս եւոքը պիտի յաջորդէ այս տենդագին գործունէութեան։ Հա մեր ազգային նկարագրի թերի կողմերէն մին աչքի չի՞ զարներ։ Մեծուած արահեստներուն, կոխոտուած ճամբայներուն վրայ իրարու ետեւէ երթալու կը յօժարինք ամենայն փութկոտութեամբ։ Ինչ որ կ'ընենք իրարու նայելով կ'ընենք։ Այն ասպարէզին մէջ զոր իւրացուցած ենք, օրը 16 ժամ կրնանք աշխատիլ, և չարաչար յոգնիլ։ Բայց նոր ասպարէզ ստեղծել, մինչև իսկ մեր գիւցած գործերը դիւրացնող կամ աւելի շահաւէտ ընծայող գաղափար մը յղանալ չգիտենք։ Կամ յղանանք իսկ, նորութիւն մը գործադրելու նախաձեռնարկ ոգին կը պակսի մեզ։ «Թուղթաձի» բաւորն ասանկ տեսեր է իւր հօրմէն, ասանկ կ'երթայ։ Ամառն ոգի՛ և բանն աշխատիլ, ու ձմեռը պարապ նստիլ, ջանալով այնպէս կարգադրել որ ամրան վաստակը ձմրան ալ օգտէ։ Հայ հողագործն այսպէս կ'ըներ իւր բնավայրին մէջ։ Հայ ադիւսագործն այսպէս կ'ընէ իւր պանդխտավայրին մէջ։

Ադիւսագործ գաւառացիներէն (*) ոմանք իրենց ընտանիքն ու զաւակներն ալ Պոլիս բերած են։ Գաւառին մէջ արդէն կարեւոր առացուածք մը չունենին, կամ ունեցածնին ծախած են, յուսալով աւելի խնայողաբար ապրիլ հոս։ Ընտանիքներն ալ իրենց երիկ մարդերուն աշխատութեան տեղերուն մօտ կը բնակին։ Տղայքը կը բանին բուշլուն խոֆէ ընելու, այսինքն գետնի վրայ քիչ շատ չորցածներն իրարու վրայ մանաւոր ձեւով մը շարելու, թէ՝ տեղ շահելու համար նորահատ աղիւսներուն, և թէ անոնց ամեն կողմերն աւելի ազէկ չորցնելու համար։ Անոնք որ հայրենի գաւառին մէջ թոյլատ են ընտանիքներն, եթէ ձմեռն հոն դառնալու դիւրութիւն չունին, կը շատանան քիչ մը ստոյգ և տպաւոր (պասս) ղրկելով։ Վանեցիք և Մշեցիք մանաւանդ շատ երկար կը ՅՈՒ ի Կ. Պոլիս։ Ասոնք աւելի առողջ են քան նոյն գաւառացի բեռնակիրներ։ զի ադիւսագործութիւնն ընդհանրապէս բեռնակրութենէ աւելի առողջաբար գործ է, (ի բաց առեալ թերեւս Զամբրէյիներուն (**) գործը,) թէ աշխատութեան պայմանին և թէ բնակութեան տեղւոյն նկատմամբ։ Գարա-Ագաճ և Խասգիւղի յեսին թաղն իսկ աւելի առողջաբար բնակարան կ'ընծայեն քան խանէրու քամեալ օդերն ուր բեռնակիրք կը գիւղուին։ Մեր պոլսական ընթերցումներն ինչ որ ալ ըլլան շնչուած օդի մաքրութեան նկատմամբ, ազիւսագործ գաւառացիք Խասգի մոխէն չեն նեղուիր, և լուսած չէ որ այդ պատճառաւ հիւանդացողներ ըլլան իրենց մէջ։

* * *

Քանի որ ադիւսագործ ճարտարութիւնն յառաջ երթայ և աւելի շահի, բնական է որ արհեստապետք աւելի ազէկ վարձատրեն իրենց մարդիկն։ Ինչ որ մեզ ըսել կ'ուզենք ներկայ յօդուածով, տարբեր բան մ'է, թէեւ այնքան անընդմիջական կարիւրութիւն չունենայ։ —Ինչո՞ւ համար ձըմրան երկարատեւ ամիսներուն մէջ այս մարդիկ քիչ շատ ուրիշ գործ մ'ալ չընեն կարգաւորեալ եղանակաւ մը։ Ինչո՞ւ համար, ձմրան երկար գիշերներուն մէջ, փոխանակ խասգիւղի գինետանց մէջ իրենց խելքն ու դրամը փճացնելու, գոնէ կարդալ դրել չսովրին։ Կը լսենք թէ հայ գործարանատէր մը իւր ադիւսարանի բանւորներուն համար դասատու բաներ է։ Եթէ իրաւ է, ինչո՞ւ համար ամեն բանւորներ այս տեսակ դիւրութենէ մը չօգտին։ Մանաւանդ ինչո՞ւ համար իրենց անմեղ փոքրիկ տղայքն այնքան տգէտ պահեն։ Փորձը կը ցուցնէ թէ իրենց մէջ ուշիմներն աւելի շատ կը սովրին ադիւսագործի արհեստն, և եթէ հասարակ ընթերցանութեան շնորհիւ քիչ շատ իրագիտական սկզբունք տեսնէին, նոյն իսկ իրենց արհեստին մէջ յառաջդիմելու կրնար ծառայել։ Ամեն բանւորի տրուած չէ գործարանի տէր ըլլալ։ Բայց ի՞նչ է պատճառն որ այս բանւորներէ ցարդ ո՛չ մին կրցեր է տեղեկութենէ անդին անցնիլ։ Քիչ մը ուսում անօգո՞ւտ պիտի ըլլար այս մարդոց որք ձմեռն այնքան ժամանակ ուշ աշխատելու, իրրեւ միջոց իրենց նիւթական վիճակը բարւոքելու։ Եւ եթէ ձմրան եղանակին համար ուրիշ դիւրին արհեստ մը սովրին, կարելի չէ՞ որ զգալապէս բարեկամն իրենց արդի խեղճ վիճակն։

Ասոնք խորհուրդներ են որք մարդու միտքէն կ'անցնին երբ այս քանի մը հազար գաւառացիներու վիճակը մտագրութեան առարկայ ընէ։ Բայց ո՞վ իրենց պիտի հասկնայ։ Հասարակ ընթերցանութիւնը բանուկ գործ մը չէ Սիւլթանէն անդին, և լրագիրն — եթէ գործարանատիրոջ բա՞ռը դրպանին մէջէ՞ն մտցուած — երբեք իւր երեսը չէ ցուցած Պահարիյէի և Պատէմլիքի միջեւ։ Արեւմտեան հիւսիսի բուռն մրրիկները ձմրան մէջ, նոր բահատ թարմ խոտին դիւթիչ բուրումները (new mown hay) դարման մէջ, եւ ադիւսարանայ փուռերուն տղմախառն կաւի, փայտի և հնաքանդուխի միացեալ թանձր մուխի բը տարւոյն Ֆեբրուար եղիւ եղանակներուն մէջ կը վանեն մտքի ամեն հոլեր որք փորձեն անցնիլ այս խորհրդաւոր ու սխրանոյշ հովտին մէջէն։

Բ. Բ.

(*) —Երեկի յօդուածին մէջ որոշ հասկցուած չէր թէ ադիւսարանաց ԲաՀարքէրը միայն գաւառացիք են, Մշեցի, Բարբերցի, Կէյվեցի, Վանեցի։ Իսկ պէրբէրն ընդհանրապէս Պոլսեցի են, կամ վերջնապէս Պոլիս հաստատուած Կիսարացիներ։ Բարբերցի վաճառական մ'ալ ադիւսարան կը բանեցնէ, ուր։

(**) —Զամբրէյիներու վաստակին վրայ երեկ գրածնիս 1,000ական ադիւսի հաշուով է։ Առ մէն մի 1,000 ադիւս, Զամբրէյին կրնայ առնուլ 14—17 ղրուշ, Ռիկիլիհանէին՝ 10—12։ Ամբողջ տարին Զամբրէյին կրնայ չափիլ միջին հաշուով 4,000 ղրշ., որով օրականը 11 ղրշ.ի կուգայ։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ — Օրուան խնդիրն Անգլիոյ մէջ այս է որ եթէ Լորտերու ժողովը մերժէ ծանուցեալ ծրագիրը, նախարարութիւնը պէտք է լուծէ երեսփ. ժողովն, և նոր ընտրութիւն կատարել տայ, այս կերպիւ ընտրող դասերուն կարծիքն տեսանելով։ Ընդդիմադիրք կը պնդեն որ պէտք է այն ատեն անմիջապէս լուծել երեսփ. ժողովն։ Այնպէս չի խորհիր վարչապետն, որ կ'ըսէ թէ Լորտերու ժողովոյն մէկ քուէն օրուան վարչութեան վրայ անմիջական պարտ չի գներ լուծել երեսփ. ժողովն։ Արդի վարչութիւնը կը խորհի Լորտերու ժողովոյն մերժողական քուէէն առաջ յետաձգել նստաշրջանն, աչնան նոր նստաշրջան մը բանալ, և խորհրդարանին քուէարկել տալ կարգ մ'ընկերային ու ընտրական բարենորոգումներ, ծանուցեալ ծրագիրը ձմրան մէջ երկրորդ անգամ մտցուցանել Լորտերու ժողովոյն, և եթէ նորէն մերժուի, այն ատեն լուծել երեսփ. ժողովն, և ընտրող դասերուն դիմել յանուն ո՛չ միայն մերժեալ ծրագրին այլ և յանուն ուրիշ կարեւոր ծրագրերու։ Վարչապետին այս խորհուրդ թէեւ հաճաձայն է կ'ըսուի հաստատեալ սովորութեանց, բայց նաև շատ բարձր ակնկիներու մէջ միւս եղանակը կը նատոդուի ելեր։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—Ինչպէս կանխաւ ծանուցեր էինք, այս կիրակի Փեթերս պուրգի մէջ տեղի ունեցաւ Ռուսական Բարեսիրական (Համալաւեան) Ընկերութեան 25 ամեայ յոբելեանը։ 1868ին հաստատեալ այս մարմին յաջողած էր Սլաւական Մանանխմբին, հիմնուած Նախագահութեամբ ռուս պատմիչ Բակունինի։ Առաջին անդամներուն մէջ էին հռչակաւոր Աքսաքով և կամիկով։ 1883ին թերթ մը հիմնեց, սլաւարերաց եղբայրակցութիւն յանձնարարելով։ Իւր քսան և հինգ տարւոյ գոյութեան միջոցին, երկուքուկէս միլիոն ռուպլի ծախք ըրաւ դպրոցներու եւ եկեղեցիներու շինութեան համար սլաւերկրաց մէջ, և Ռուսիա ընակեալ օտարահպատակ Սլաւներ կրթելու, նպաստներ զրկելու կարօտ Սլաւներու և չահեկան գիրքեր ծաւալելու Սլաւաց մէջ։ 460 կանոնաւոր անդամ ունի, և 210,000 ռուպլի դրամագլուխ։ Նախագահ Իկնաթիէվ զօրավար կարգաց այս առթիւ Տիաբովարի խրուսիոյ եպիսկոպոս Սիբրոսայէրի կողմէ ընդունուած խնդակցական նամակը։ Ժողովը ծախսարկեց խրուսիոյ տաճնարան մը, Պ. Անտոն Եաղլչ, Բոպլի մէջ իտալերէն լեզուաւ հրատարակուած խրուսիոյաբեր թերթի մը խմբագիրն։ Այս խրուսիոյ ըսաւ որ «կրօնային միութենէն զատ, պիտի գայ օր մը յորում մեք արեւմտեան և հարաւային Սլաւքս պիտի հարկադրինք դերմանացման ու իտալացման դէմ դնել, և այն ատեն պիտի գտնենք որ ռուս լեզուն ամենէն աւելի մեծ է մեր հարց լեզուին և սլաւ լեզուաց մէջ ամենէն մշակուածն է։ Մեք քաղաքականութեան հետ չենք զբաղիր բնաւ։ Կրօնային ու գրական ասպարէզին վրայ միայն պաւական միութիւնը մեր բաղձանքն է։»

ՌՈՒՍ ԵԿԵՂԵՑԻՆԱՑ մէջ խօսակցութեան ձեւով հրապարակախօսութիւններ ժամանակէ մ'ի վեր շատ կը յաճախեն։ Եկեղեցականներ կրօնի ճշմարտութիւնները կը պաշտպանեն, և ուրիշներ առարկութիւն կ'ընեն յանուն թերահաւատից, և իրենց պաժանաւոր պատասխանը կ'ընդունին, ի չինութիւն ունկնդիրներու մտաց։ Առարկութիւն ընողներն եկեղեցականներ չեն, այլ նոյն իսկ ունկնդիրք, որք շատ յարգանօք կը խօսին։ Ի Փեթերսպուրգ Սրբոյն Երրորդութեան նոր եկեղեցին հրապարակախօսութեան սրահ մ'ունի յարակից, որ 1,500 ունկնդիր կրնայ պարունակել։ Այս սրահ յատկացեալ է օրիորդներու և ազնդաւորներու հրապարակային հակաճառութեան, զոր ռուս բարձրատիճան կղերն օգտուէա կը համարի, ռուս ժողովուրդը կրօնային ազնդներու դէմ դուշխդելու համար։—Ի Սէն Տրնի, մերձ ի Փարիզ, կաթոլիկ եկեղեցւոյն մէջ այս տեսակ խօսակցութեան ձեւով հրապարակախօսութեան առթիւ մ'էր որ տեղի ունեցաւ ծանուցեալ դէպքն, յորում ամփոփանեալք բանաարկութեան դատապարտեցան իբրեւ եկեղեցւոյ մէջ բարեկարգ վարմունքի թերացողներ։ Այս թերութիւն, քանի որ առաջին անգամ կը գոյութիւն, Ֆրանսայի Խորհրդարանէն հաստատեալ Պէռանժէի նոր օրէնքին համեմատ ներուեցաւ, և դատապարտեալ չորս քաղաքային խորհրդականք Սէն Տրնիի՝ ազատ թողուեցան դատարանին կողմէ։

ՃԱՊՈՆԻ յառաջդիմութիւնը.—Ճապոնս բաւական յառաջդիմած է։ Տարւոյս սկիզբը Ճապոնի մէջ 37 մանարանք կային բամբակի։ Ցուռնոար ամուսն մէջ, այս մանարաններէ 35ն արտադրած են 21,000 հակ մանած։

—Ճապոնի կառավարութիւնն հոգ կը տանի որ Ճապոնցիք օտար երկիրներու մէջ գաղթականութիւններ կազմեն ու հաստատուին։ զի Ճապոնի հոգն սկսած է բիչ գալ յարաձուն բազմամարդութեան։ Շատ Ճապոնցիք արդէն հաստատուած են Սանտուիչեան կղզեաց և Ամերիկայի մէջ, և հիմակ ուրիշ խումբեր ալ Աւստրալիա կը դիմեն։

ԿՈՐՆԹՈՍԻ ջրանցքին նաւարկութեան համար բացումը վերջապէս տեղի պիտի ունենայ յունիս ամսուն մէջ։ Օրն որոշելու համար, Ցուռնասանի հանրային չինութեանց նախարարին այցելութեան միայն կնպասաւ։ Ֆրանսայի ծովակալ Վիմեը որ բացման հանդէսին հրաւիրած է, իւր սպայակոյտին հետ գնաց աչքէ անցուց ջրանցքն։ Ամենէքի Ֆրանսական դեսպան Պ. ար Մոնթոյոն ընկերակցեաց ծովակալին։

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (21)

ԼՈՒՍԻ ԾԱԳՈՂԻՍ

ԻԻԶՕՐԻ ՁԱՂԱՑՔԻՆ ՈՍԿԻՐԸ

Ռ.

ԺԱՆ ԼՕՌԱՆ

—Ճիշդ ատոր համար զրկուած է, ինչպէս ըսի ձեզ, տիկին··· Եթէ Փարիզ հաստատուած ըլլար, ոչ մէկ պատրուակով կրնար դատարանէն բաժնուիլ։

—Դատաւորի մը կնոջը հետ կը խօսիք, պարոն, և որչափ ալ անգէտ ըլլամ այդ բաներուն, գիտեմ սակայն թէ անկարելի է որ հարցաքննիչ դատաւոր մը իր դատարանէն դուրս տեղ մը զրկուի գործելու համար։

Ժաք Լօռան դժուարին կացութեան մէջ կը գտնուէր, որ Մարսէյ նորատի կոմսուհին չատ խելացի էր, և ոստիկանն ստիպուեցաւ մեծ միջոցներուն դիմել։

—Տիկին, ըսաւ ձայնը ցածցունելով, խնդիրը գաղտնի գործի մը, ոճրի մը վրայ է, որու մասին տարտամ նշաններ միայն կան, և ոլսվհետեւ, ի հարկին, կրնայ ըլլալ որ զօրեղ ընտանիքներ վտանգուին, դատական նախարարն անձամբ ուղած է օրէնքին կանոնաւոր ընթացքէն զերծ պահել այս գործը, որպէսզի պէտք եղած ատենը կարենայ խեղդել զայն և այսպէս առաջքն առնել մեծ գայթակղութեան մը՝ թերեւս աւելի վնասակար հանրային բարոյականի քան յանցաւորներուն պատժումը։ Մեծ գաղտնապահութեամբ հետեւելու համար այս գործին, դատաւոր մը պէտք էր երիտասարդ, գործունեայ, խելացի, արդէն փորձառու, որուն բացակայութիւնը մանաւանդ չկարենար ուշադրութիւն արթնցուցնել, և նախարարը աչքը դարձուց Պ. ար Մարսէյի վրայ որ կը ղնուր ամեն պահանջուած պայմանները։

—Օ՜հ, ազէկ գիտէի որ վերջապէս արդար պիտի գտնուին անոր նկատմամբ, ըսաւ մանկամարդ կինը, բոլորովին հրապուրուած այս փափուկ փաղաքշանքներէն։ ա՛լ չպիտի ըսեն թէ իր առաջացումը չնորհի միայն կը պարտի։ բայց ինչո՞ւ չգրեց ինծի։

—Կրնա՞ր, տիկին ; գուբ ինքնին դատեցէք կացութիւնը։ գործը ստիպողական էր, պարտաւորեցաւ մէկ ժամէն միւսը մեկնիլ, բոլոր արկղերը օթէլը մնացին։ պէտք սեպեց իր բացակայութիւնն իմացունել ձեզ, բայց այսչափ կուգար ձեռքէն, չէր կրնար պաշտօնին վրայ խօսիլ ձեզ··· քանի որ··· գաղտնի էր···

—Իսկ մենք կիներս, չի՞նք կրնար···

—Օ՜հ, տիկին կոմսուհի··· գիտէք որ քննութիւն մը···

—Գիտեմ, պարոն··· իմ կատակս ուրիշ նպատակ չունի եթէ ոչ ձեզ ցուցնել թէ ապահոված··· համոզած էք զիս։ Արդարեւ երկսող մը ընդունեցի ամուսնէս ծանուցանող թէ կը մեկնէր Փարիզէն քանի մը օրուան համար··· Եւ թերեւս յանցաւոր եմ այսպէս շատ տագնապելուս։ բայց, մտածեցէք, պարոն, այն նամակէն ի վեր ամիս մը առաջ եւոքը պիտի յաջորդէ այս տենդագին գործունէութեան։ Հա մեր ազգային նկարագրի թերի կողմերէն մին աչքի չի՞ զարներ։ Ծեծուած արահեստներուն, կոխոտուած ճամբայներուն վրայ իրարու ետեւէ երթալու կը յօժարինք ամենայն փութկոտութեամբ։ Ինչ որ կ'ընենք իրարու նայելով կ'ընենք։ Այն ասպարէզին մէջ զոր իւրացուցած ենք, օրը 16 ժամ կրնանք աշխատիլ, և չարաչար յոգնիլ։ Բայց նոր ասպարէզ ստեղծել, մինչև իսկ մեր գիւցած գործերը դիւրացնող կամ աւելի շահաւէտ ընծայող գաղափար մը յղանալ չգիտենք։ Կամ յղանանք իսկ, նորութիւն մը գործադրելու նախաձեռնարկ ոգին կը պակսի մեզ։ «Թուղթաձի» բաւորն ասանկ տեսեր է իւր հօրմէն, ասանկ կ'երթայ։ Ամառն ոգի՛ և բանն աշխատիլ, ու ձմեռը պարապ նստիլ, ջանալով այնպէս կարգադրել որ ամրան վաստակը ձմրան ալ օգտէ։ Հայ հողագործն այսպէս կ'ըներ իւր բնավայրին մէջ։ Հայ ադիւսագործն այսպէս կ'ընէ իւր պանդխտավայրին մէջ։

Ադիւսագործ գաւառացիներէն (*) ոմանք իրենց ընտանիքն ու զաւակներն ալ Պոլիս բերած են։ Գաւառին մէջ արդէն կարեւոր առացուածք մը չունենին, կամ ունեցածնին ծախած են, յուսալով աւելի խնայողաբար ապրիլ հոս։ Ընտանիքներն ալ իրենց երիկ մարդերուն աշխատութեան տեղերուն մօտ կը բնակին։ Տղայքը կը բանին բուշլուն խոֆէ ընելու, այսինքն գետնի վրայ քիչ շատ չորցածներն իրարու վրայ մանաւոր ձեւով մը շարելու, թէ՝ տեղ շահելու համար նորահատ աղիւսներուն, և թէ անոնց ամեն կողմերն աւելի ազէկ չորցնելու համար։ Անոնք որ հայրենի գաւառին մէջ թոյլատ են ընտանիքներն, եթէ ձմեռն հոն դառնալու դիւրութիւն չունին, կը շատանան քիչ մը ստոյգ և տպաւոր (պասս) զրկելով։ Վանեցիք և Մշեցիք մանաւանդ շատ երկար կը ՅՈՒ ի Կ. Պոլիս։ Ասոնք աւելի առողջ են քան նոյն գաւառացի բեռնակիրներ։ զի ադիւսագործութիւնն ընդհանրապէս բեռնակրութենէ աւելի առողջաբար գործ է, (ի բաց առեալ թերեւս Զամբրէյիներուն (**) գործը,) թէ աշխատութեան պայմանին և թէ բնակութեան տեղւոյն նկատմամբ։ Գարա-Ագաճ և Խասգիւղի յեսին թաղն իսկ աւելի առողջաբար բնակարան կ'ընծայեն քան խանէրու քամեալ օդերն ուր բեռնակիրք կը գիւղուին։ Մեր պոլսական ընթերցումներն ինչ որ ալ ըլլան շնչուած օդի մաքրութեան նկատմամբ, ազիւսագործ գաւառացիք Խասգի մոխէն չեն նեղուիր, և լուսած չէ որ այդ պատճառաւ հիւանդացողներ ըլլան իրենց մէջ։

* * *

Քանի որ ադիւսագործ ճարտարութիւնն յառաջ երթայ և աւելի շահի, բնական է որ արհեստապետք աւելի ազէկ վարձատրեն իրենց մարդիկն։ Ինչ որ մեք ըսել կ'ուզենք ներկայ յօդուածով, տարբեր բան մ'է, թէեւ այնքան անընդմիջական կարիւրութիւն չունենայ։—Ինչո՞ւ համար ձըմրան երկարատեւ ամիսներուն մէջ այս մարդիկ քիչ շատ ուրիշ գործ մ'ալ չընեն կարգաւորեալ եղանակաւ մը։ Ինչո՞ւ համար, ձմրան երկար գիշերներուն մէջ, փոխանակ խասգիւղի գինետանց մէջ իրենց խելքն ու դրամը փճացնելու, գոնէ կարդալ դրել չսովրին։ Կը լսենք թէ հայ գործարանատէր մը իւր ադիւսարանի բանւորներուն համար դասատու բաներ է։ Եթէ իրաւ է, ինչո՞ւ համար ամեն բանւորներ այս տեսակ դիւրութենէ մը չօգտին։ Մանաւանդ ինչո՞ւ համար իրենց անմեղ փոքրիկ տղայքն այնքան տգէտ պահեն։ Փորձը կը ցուցնէ թէ իրենց մէջ ուշիմներն աւելի շատ կը սովրին ադիւսագործի արհեստն, և եթէ հասարակ ընթերցանութեան շնորհիւ քիչ շատ իրագիտական սկզբունք տեսնէին, նոյն իսկ իրենց արհեստին մէջ յառաջդիմելու կրնար ծառայել։ Ամեն բանւորի տրուած չէ գործարանի տէր ըլլալ։ Բայց ի՞նչ է պատճառն որ այս բանւորներէ ցարդ ո՛չ մին կրցեր է տեղեկութենէ անդին անցնիլ։ Քիչ մը ուսում անօգո՞ւտ պիտի ըլլար այս մարդոց որք ձմեռն այնքան ժամանակ ուշ աշխատելու, իբրեւ միջոց իրենց նիւթական վիճակը բարւոքելու։ Եւ եթէ ձմրան եղանակին համար ուրիշ դիւրին արհեստ մը սովրին, կարելի չէ՞ որ զգալապէս բարեկամն իրենց արդի խեղճ վիճակն։

Ասոնք խորհուրդներ են որք մարդու միտքէն կ'անցնին երբ այս քանի մը հազար գաւառացիներու վիճակը մտագրութեան առարկայ ընէ։ Բայց ո՞վ իրենց պիտի հասկնայ։ Հասարակ ընթերցանութիւնը բանուկ գործ մը չէ Սիւլթանէն անդին, և լրագիրն — եթէ գործարանատիրոջ բա՞ռը դրպանին մէջէ՞ն մտցուած — երբեք իւր երեսը չէ ցուցած Պահարիյէի և Պատէմլիքի միջեւ։ Արեւմտեան հիւսիսի բուռն մրրիկները ձմրան մէջ, նոր բահատ թարմ խոտին դիւթիչ բուրումները (new mown hay) դարման մէջ, եւ ադիւսարանայ փուռերուն տղմախառն կաւի, փայտի և հնաքանդուխի միացեալ թանձր մուխի բը տարւոյն Ֆեբրուար եղիւ եղանակներուն մէջ կը վանեն մտքի ամեն հոլեր որք փորձեն անցնիլ այս խորհրդաւոր ու սխրանոյշ հովտին մէջէն։

Բ. Բ.

(*) —Երեկի յօդուածին մէջ որոշ հասկցուած չէր թէ ադիւսարանաց ԲաՀարքէրը միայն գաւառացիք են, Մշեցի, Բարբերցի, Կէյվեցի, Վանեցի։ Իսկ պէրբէրն ընդհանրապէս Պոլսեցի են, կամ վերջնապէս Պոլիս հաստատուած Կիսարացիներ։ Բարբերցի վաճառական մ'ալ ադիւսարան կը բանեցնէ, ուր։

(**) —Զամբրէյիներու վաստակին վրայ երեկ գրածնիս 1,000ական ադիւսի հաշուով է։ Առ մէն մի 1,000 ադիւս, Զամբրէյին կրնայ առնուլ 14—17 ղրուշ, Ռիկիլիհանէին՝ 10—12։ Ամբողջ տարին Զամբրէյին կրնայ չափիլ միջին հաշուով 4,000 ղրշ., որով օրականը 11 ղրշ.ի կուգայ։

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ — Օրուան խնդիրն Անգլիոյ մէջ այս է որ եթէ Լորտերու ժողովը մերժէ ծանուցեալ ծրագիրը, նախարարութիւնը պէտք է լուծէ երեսփ. ժողովն, և նոր ընտրութիւն կատարել տայ, այս կերպիւ ընտրող դասերուն կարծիքն տեսանելով։ Ընդդիմադիրք կը պնդեն որ պէտք է այն ատեն անմիջապէս լուծել երեսփ. ժողովն։ Այնպէս չի խորհիր վարչապետն, որ կ'ըսէ թէ Լորտերու ժողովոյն մէկ քուէն օրուան վարչութեան վրայ անմիջական պարտ չի գներ լուծել երեսփ. ժողովն։ Արդի վարչութիւնը կը խորհի Լորտերու ժողովոյն մերժողական քուէէն առաջ յետաձգել նստաշրջանն, աչնան նոր նստաշրջան մը բանալ, և խորհրդարանին քուէարկել տալ կարգ մ'ընկերային ու ընտրական բարենորոգումներ, ծանուցեալ ծրագիրը ձմրան մէջ երկրորդ անգամ մտցուցանել Լորտերու ժողովոյն, և եթէ նորէն մերժուի, այն ատեն լուծել երեսփ. ժողովն, և ընտրող դասերուն դիմել յանուն ո՛չ միայն մերժեալ

ԹՈՒՆՈՒԶԻ համար անցեալ չաբթուն մեծ օր մ'եղաւ· զի հանդիսապէս բացուեցաւ նոր նաւահանգիստ, որ ափերկեան վաճառականութեան նոր գարկ մը պիտի տայ։ Թունուզի մայրաքաղաքը ծովէն անջատուած է 12 մղոն երկայնութեամբ մօրով կամ ծանծաղ ջրով մը յորում ո՛չ իսկ փոքր նաւեր կրնան նաւարկել։ Նաւահանգիստն այնքան ծանծաղուտ է որ նաւերը մէկ քիլոմեթր բաց ծովու մէջ տեղ պարապին կենալ։ Թունուզի կառավարութիւնն արտոնութիւն տուած էր ֆրանսական ընկերութեան մը նաւահանգիստ շինելու, տուրքը գանձելու համար ասկաւ տարուան առանձնաշնորհումով։ Ֆրանսայի կառավարութեան խորհրդով, ապա Թունուզինք շինեց նաւահանգիստ, 14 միլիոն ֆր.ի ծախքով, և հիմա իւր փառաւոր քարակներով՝ եւրոպականութեամբ լուսաւորեալ, այս նոր նաւահանգիստ Թունուզի համար զարգ մ'եղած է։ Առնուելիք տուրքէն Թունուզի կառավարութիւնն 300 հազար ֆրանք գուտ շահ պիտի ընէ տարին։ Մարսիլիայէ Թունուզ ճամբորդութիւնն որ 35 ժամ էր, այս չինութեամբ 31 ժամու կ'իջնէ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ մէջ մեծ պատրաստութիւնք կը կատարուին Նիս Օրլէանսէ Ռիչմընտ փոխադրելու համար ձէֆերսընի Տէյվիսի ճաշէնն, որ Հարաւայնոց և Հիւսիսայնոց ծանօթ պատերազմին մէջ, Հարաւայնոց նախագահն եղած էր։ Երեք տարի յառաջ, մեռաւ ի Նիս Օրլէան։ Բայց Վիրճինիոյ նահանգային կառավարութեան փափաքն հաստատ, Տիկին Տէյվիս հաւանեցաւ որ իւր ամուսնի մերձնապէս տմիտուսի այն քաղաքին մէջ որ Հարաւայնոց կարճատեւ Հանրապետութեան մայրաքաղաքն եղած էր այն ատեն։ Հոն հանգանակութեամբ շքեղ դամբարան մը հաստատուած է արդէն։ Թէև հիմա Միացեալ Նահանգաց մէջ Հիւսիսայնի և Հարաւայնի խնդիր չկայ, բայց այն պատերազմին մէջ նշանաւոր հանդիսացող գործիչներ երկուստեք կը յարգուին իբրեւ պատմական անձնաւորութիւններ, և այսպիսի հանդէսներ աւելի եւս աչքի գարնելու կերպիւ ցոյց կուտան ամերիկեան ժողովրդեան զանազան հատուածներն իրարու հետ միացնող կապերուն ամրութիւնը։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԱԿԱԴԵՄԻՈՅ անցեալ հինգշաբթի աւուր նստին մէջ տեղի ունեցաւ ընդունելութիւնն թատերգակ Պ. Հանրի Պոնտիէի, զոր ի դիմաց Ակադեմիոյ շնորհաւորեց Պ. Տ'Օսոնվիլ։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ նոր զրահաւորն՝ Նէոորէի արագութեան փորձն անցեալ շաբթի կատարեցաւ։ 82 մղոնէ աւելի ընթացաւ, և հաստատեցաւ թէ ժամը 21 մղոնէ աւելի կը կորէ չատ հանգիստ հետեւապէս, զրահաւորը շինող ամերիկեան ընկերութիւնը վճռեցաւ կառավարական 40 հազար անգլ. ոսկւոյ բացառիկ մրցանակն, որ պիտի տուէր եթէ նոր մարտանաւը 20 մղոնէ աւելի կարենար ընթանալ։ 380 տար երկայնք, 64 տար լայնք և 18,000 ձիու ոյժ ունի, զոր կը քաշէ չորս ուրոյն մեքենայներէ, իւրաքանչիւրը 4,500 ձիու ոյժով։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԼՈՒՐԵՐ

Ամն· Ս. Պատրիարք Հայրն՝ իւր հետն ունենալով Բերայի աւագերէց Արժ· Տ. Յովհաննէս աւագ քահանայ Մկրեանն և Թաղական խորհրդոյ ատենապետ Աղնաւորեան Վահ· Յովհաննէս էֆէնտին, կիրակի օրն այցելութիւն տուաւ Տիկին Նեկտար Գազղեանի։ Ն. Ամենապատուութիւն օրհնեց հանդուցեալ Յակոբ փաշայի ու եղբօրը յիշատակն և շնորհակալութիւն յայտնեց այդ բարեպաշտ տիկնոջ կողմէ Բերայի եկեղեցւոյն նուիրեալ եպիսկոպոսական ծանրագին զգեստին համար։

Ն. Ամենապատուութիւն միանգամայն օրհնութեան կոնդակ մը պիտի զրկէ Տիկին Նեկտար Գազղեանի։

Աղգ· Վարչութիւնն իւր վաղուան նստին մէջ պիտի կազմէ Բերայի կալուածոց հոգաբարձութիւնը։ կը լսենք թէ Աղն· Խաչատուր Յովհաննէս էֆ·, որ այրած թատրոնին շինութեան պահուն իւր մեծ փորձառութեամբ գործակցած էր, այս անգամ ևս կը յօժարի անդամակցիլ կալուածոց հոգաբարձութեան, արժանաւոր պաշտօնակիցներով։ Ասիկա երաշխաւորութիւն մ'է թէ Բերայի կալուածոց վարչութիւնն այսուհետև ալ կարող ձեռքերու մէջ պիտի գտնուի։ Արդարութեան պարտ մը կատարելու համար պէտք է ըսենք թէ հրաժարեալ հոգաբարձութեան պաշտօնավարութիւնն եւս, որ կը սկսի Գարակէօղեան էֆէնտիի հրաժարման թուականէն, օգտակար եղած է Բերայի ազգային մատուկարարութեան։ Իրենց օրով, թատրոնն և այլ կալուածներ շինուած ու շահաւորապէս գործածուած են, և Բերայի կրթական գործին յատկացեալ եկամուտք աւելցած են։ Պարտքերը կարեւոր մասամբ վճարուած են, և Բերայի թաղային վարկը բարձր բռնուած է։ Թոդատեան էֆ·ի հետ դոյացեալ համաձայնութեան առթիւ ալ հրաժարեալ հոգաբարձութեան ծառայութիւնը չի մոռցուիր։ զի յաջողած է ի սկզբան 900 ոսկի առաջարկուած վարձը բարձրացնել մինչեւ 1,450—1,500 ոսկւոյ։ Տարակոյս չունինք թէ ամեն անոնք որ նախանձախնդիր են ազգային կալուածոց բարւոք մատակարարութեան, այս առթիւ ալ գոհութեամբ պիտի յիշեն հրաժարեալ հոգաբարձութեան անձնուէր և անձանձիր աշխատանքները։

Ռօտոսթոյի հոգեւոր հովիւ Գեր· Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան մայրաքաղաքս եկած է։ Երէկ իրիկուն, Ն· Գերապատուութիւն Մաքրիպիզ երեմայով՝ տեսակցեցաւ Սմեն· Ս· Պատրիարք Հօր հետ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Փոխանորդաբանէ Ազգ· Պարբերաբանէ

Արտաքին գործոց պաշտօնատան կողմէ, ի Պատրիարքարանս ուղղեալ պաշտօնագրով մը, օսմանեան հպատակ՝ հայազգի Յովհաննէս Կարապետ Աչճեան անուն անձի մը վերջին օրերս Ռուսաստանի Կերզ քաղաքին մէջ մեռած ըլլալը ծանուցուած է։

Յիշեալին ժառանգորդք կը հրաւիրուին գալ ներկայանալ ի Պատրիարքարան՝ այս մասին կարեւոր տեղեկութիւնները ստանալու համար։

15 Մայիս 1893

Պատրիարքարան Հայոց

Գում գարու (ԿՆԷ)

ԱՌԻԹԷՆ ՕԳՈՒՏ ԲԱՂԵԼ

Հայերէնի, Ֆրանսերէնի, Պատմութեան, Թուաբանութեան եւ Զեւագիտութեան մէջ հմուտ եւ ճարտար՝ ու երկար տարիներէ ի վեր զբաղած մէջ տեսչուհոյ պաշտօն կատարող օրիորդ մը կը փափաքի կերդուն բաղարի մը մէջ տեսչուհոյ պաշտօն վարել եւ ի մասին վերոյիշեալ դասերն ալ ստանձնել։

Դիմել «Արեւելք», ի խմբագրատունը։

601 2—5

Ընտրեալ հատուածներ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆԵՐ· — Շքոտրայի մաքսային տնօրէն անուանեցաւ Հաճի Հաղդը պէյ, տնօրէն մաքսատան Մէրսինի։

Պրուսայի Նահանգին Էսքիսիր գաւառակին գայմակամ անուանեցաւ Հաճի Էմին պէյ, նախորդ գայմակամ Էրէյլիի։

ՊԷՅԿՈՒՏԻ օսմանեան նորընծիր դեսպան գնդապետ Թէվֆիգ պէյ երէկ Բ· Դուռն երթալով տեսակցեցաւ արտաքին գործոց Վահ· Նախարարին հետ։ Թէվֆիգ պէյ յառաջիկայ շաբթու իւր պաշտօնատեղին պիտի ուղեւորի։

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ· — Կայսերական Իրատէի մը համաձայն՝ ինչպէս 1302 տարւոյն, նոյնպէս 1307 տարւոյն համար ալ պատրաստուած է ընդհանուր վիճակագրութիւն մը, որ ցոյց կուտայ թիւն կալուածոց, հողերու և բարենպատակ հաստատութեանց Թուրքիոյ այն մասերուն, ուր կրուածամամար կատարուած է։

Ըստ այդ վիճակագրութեան՝ 1302 տարւոյն կային 2,974,834 տուներ· այդ թիւ 1307ին բարձրացած է 3,205,635ի։ 315,073 խանութներու ու վաճառատանց թիւը՝ 362,702ի· 22,705 փուռերի՝ 30,507ի· 7847 խաներ՝ 9032ի, 1988 բարեկիներ՝ 2089ի· 46,301 ջաղացքներ՝ 52,178ի· 1103 գործարաններ՝ 1584ի· 76 տպարաններ՝ 78ի· 101,313 սեռեակներ՝ 111,181ի· 978,841 ամբարանոցներ, յարդանոցներ և այլն՝ 1,950,044ի· 6449 ագարակներ՝ 10,178ի, 2,031,744 ագիներ՝ 2,223,542ի· 989,857 պարէզներ՝ 1,063,341ի· 19,721,131 մշակեալ ու անմշակ հողեր՝ 21,110,043ի· 33,060 մղկիներ՝ 35,598ի· 24,339 վարժարանք՝ 27,432ի· 4,155 Մէտրէսէներ ու դրատուններ՝ 4,227ի· 3,175 թէքէներ՝ 3,450ի· 11,452 եկեղեցիներ ու վանքեր՝ 12,657ի· 757 զօրանոցներ ու կառավարական պաշտօնատուններ՝ 1,076ի· 922 պահականոցներ՝ 1,078ի· 64,842 աղբիւրներ՝ 71,569ի· 124 խանբէյներ՝ 127ի· 206 հիւանդանոցներ, 216ի։

580,139 անտառներու և այլոց թիւը 576,814ի իջած է· 544 տալիաններ՝ 529ի և 682 նաւակ պահելու տեղեր՝ 669ի։

Ընդհանուր գումար, բաղդատելով 1302 տարւոյ վիճակագրութեան, 1307ին 2,074,619 կալուածներ և 14,398 բարենպատակ՝ հաստատութիւններ աւելցած են։

Պ· ԷՏՄՕՆ ՌՕԶԻԼՏ հաղար ոսկի նուիրած է ի նպաստ Համիդիային Անկեանոյին։

ՊՈՒԼԿԱՐԱՑ ԷԿԶԱՐԲԷ· — Նէօշատել կիմանայ թէ Պուլկարաց Էկզարք Գեր· Տ· Լեսէֆ՝ վերջին օրերս Բարձր· Մեծ-Եպարքոսին և Դատական Վահ· Նախարարին տուած այցելութեանցը միջոցին արտօնութիւն խնդրեր է ուղեւորութիւն մը կատարելու արեւմտեան Եւրոպա, իր անձնական տկարութիւնը դարմանելու համար։

ՄԱՔՍ ՄԻԼԼԷՐ· — Հռչակաւոր աբեւելագէտ բրօֆէսէօր Մաքս Միւլլէր իր կնոջ հետ մայրաքաղաքս եկած է դէսսական պատճառ մը համար և ի Բերա, Օթէլ Ռուսյեալ իջեւանած։

ԿՐԹԱԿԱՆ նախարարութեան կողմէ կազմեալ յանձնաժողովը ցարդ 47 վարժարաններու պաշտօնէից, ուսուցչաց և աշակերտաց, որք Խրդաի Շերիֆի հանդէսին օրը բարեւի կեցած էին, բաշխած է Վահ· Սուլթանի կողմէ շնորհեալ դրամական պարգեւները։ Այդ վարժարանք, որոց 29ն իսլամ են և մնացեալ 18ը՝ օտար և ոչ-իսլամ, կը գտնուին Պէշիկթաշի, Դարատաշի, Թոփխանէի, Բերայի, Արնաւուտ քէօյի, Օրթաքէօյի, Խասքէօյի, Միրկէօնի և Բիրիմիրաշի կողմերը։ Դրամական պարգեւները բաշխուելով, պաշտօնէից, ուսուցիչներու և աշակերտներու կողմէ բաւական մասնաւորութիւններ եղած են վասն կենաց Վահ· Սուլթանին։

Ցանձնաժողովն սկսած է Պոլսոյ կողմը գտնուած վարժարանաց պարգեւները եւս բաշխել։

ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՆԵՐը· — Կ. Պոլսոյ առեւտրական յանձնակատարներէ ոմանք երկու ազերսագրեր պատրաստելով ներկայացուցեր են՝ մին Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և միւսը Պոլսոյ Առեւտրական Սենեկին։ Այս ազերսագրերով յանձնակատարները կը գանգատին սեղանաւորաց դասուն պատկանող պաշտօնեայներուն կողմէ եղած այն պահանջումէն թէ յանձնակատարներն ալ պիտի ունենան, պարզ լումայափոխներու պէս, Եանոֆ Բեշէրէթի, ինչ որ հակառակ է Պետական Խորհրդոյ վերջին մէկ որոշման որոյ համեմատ յանձնակատարը ուղղակի վաճառականական դասին մասն կը կազմեն, և հետեւապէս ամենեւին պարտաւոր չեն Եանոֆ Բեշէրէթի առնելու։ Առեւտրական Սենեկան, ի նկատ առնելով այս ազերսագիրը, իրեն պատկանեալ իշխանութեան՝ Առեւտրական և Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան հաղորդեր է զայն, հարկ եղած տնօրինութիւնը կատարուելու համար։

ՍԻԼՕՂՈՍԸ· — Բերայի Ցունաց գըլական Սիլօղոսն այս կիրակի ծանեց իր հաստատման 32րդ տարեդարձը։ Հանդէսին կը նախագահէր Ամեն· Տ. Նէոֆիթոս Պարիարքը՝ Սիլօգի ջրոս անդամներով· կրթական նախարար Վահ· Զիւհտի փաշայի կողմէ բարձրաստիճան պաշտօնատար մը ներկայ էր։ Հրաժարեալ նախագահ Տորթ. Գրիսիթաէս կարդաց վերջին տարւոյ մէջ Սիլօղոսին կատարած աշխատութեանց տեղեկագիրը։ Յետոյ, Նոր նախագահ Պ· Մալիտաէս կարդաց դիտական ուսումնասիրութիւն մը՝ որուն նիւթն էր «սասիկեան վարդապետութեան ազդեցութիւնն հռոմէական իրաւաղիտութեան սկզբունքներուն վրայ»։ Ս· Պատրիարքը նիստը փակեց՝ Սիլօղոսի աշխատութեանց վրայ հակիրճ ատենաբանութիւնով մը։

Ներկայիս մէջ կը նշմարուէին՝ հելլենական դեսպան Պ· Մավրոկօրդատօ, դեսպանատան և հիւպատոսարանի պաշտօնէութեան հետ, Մավրոյէնիի փաշա և այլ յոյն երեւելիք։

ՊԵՏԱԿԱՆ խորհուրդն սկզբամբ ընդունած է այն կանոնագիրն որ պատրաստուած է Բէժիի վարչութեան ու ծխախոտ մշակողաց միջև փոխադարձ պարտականութեանց նկատմամբ։ Շաբաթ օրն սկսած է քննուիլ այդ կանոնագրոյ յօդուածներն և մեկ քանի նիստ յետոյ որոշում մը պիտի տրուի։

ԿԱՅՍ· ՄԷՆԵՆՈՒՐ· — Երէկ հանդիսաւոր կերպիւ տեղի ունեցաւ ընդհանուր սպայակոյտի փոխ-նախագահ Խաչէմ փաշայի Մուշիրութիւն շնորհողկայս· Մէնեմուրի ընթերցումն ի ներկայութեան բարձրաստիճան պաշտօնատարաց։ Ցաւարտ ընթերցման, բարեմաղթութիւնք եղան վասն կենաց Վահ· Սուլթանին։

Ընթերցման արարողութենէն յետոյ Խաչէմ փաշա կայս· պալատ երթալով շնորհակալութիւն մատոյց։

ԴԱՇՏՈՅԻՆ ՀԱՆԴԷՍ· — Երէկ եւս Տարիւշէֆպագա վարժարանին պաշտօնեայք, ուսուցիչք ու աշակերտք Բեազըտխանէ գնացին, ուր հայկերոյթ մը տրուեցաւ իրենց։ Սեղանէն առաջ ու յետոյ բարեմաղթութիւնք եղան վասն կենաց Վահ· Սուլթանին։

ԷՆԿԻՐԻԷՆ կը գրեն թէ վերջերս տեղացած անձրեւները մեծապէս նպաստած են հունձքերուն։ Այս տարի սովորականէ աւելի վարուցան կատարուած է, զի երկրագործք քաջալերուած են՝ արմտեաց առեւտուրին զարգացեալ վիճակէն։ Այս նը-պաստաւոր պարագայներու իբրեւ արդիւնք արմտեաց գինը 19—20 ղրուշի բարձրացած է։

ՈՂՈՂՈՒՄ.—Կիւմիւշխանէի մէջ տեղացած յորդահոս անձրեւներէն հեղեղներ գոյանալով 500 արտավարի չափ մշակեալ արտեր ողողուեր են։

ԿԱՐՆՈՑ մէջ կազմեալ արմտեաց յանձնաժողովը տեղեկանալով որ Հասան Գալէ գիւղաքաղաքին մէջ չահանդիր անձանց ոմանց քով բաւական քանակութեամբ արմտիք կայ, նահանգին Էվկաֆի հաշուակալ Հիւսէյին Հիւսնի էֆէնտին և առեւտրական դատարանի անդամներէն Բիրա պէյը նոյն տեղը զրկած է, որպէս զի այդ արմտեաց տեղերը հրաւիրեն շտապաւոր գնով վաճառելու զայնս և եթէ կարելի ըլլայ այդ արմտիքներէն մաս մ'ալ կարին զրկել։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ մաքսատան մէջ գործուած գեղծմանց համար ամբաստանեալ անձինք պիտի դատուին Բերայի նախնական դատարանի պատժական ճիւղին առջեւ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ·— Շաբաթ իրիկուն Օրթագիւղի մէջ մանկամարդ Պուլկար աղջիկ մը անձնասպան եղաւ։ Այդ աղջիկ սպասուհի էր պուլկարական Նօվէնի լրագրատէր և խմբագիր Պ· Շօբօֆի տանը մէջ։ Շաբաթ իրիկունէն մինչեւ կիրակի առաւօտ աղջիկն երեւան եղած չըլլալով, տնեցիք սկսան անոն կողմ փնտռել և վերջապէս պարտէզը գտնուած ջրհորն եւս խուզարկելով՝ աղջկան դիակը գտան և դուրս հանեցին։ Այս անձնասպանութեան շարժառիթը տակաւին յայտնի չէ։

ՎԱՒՆԱՒ ոստիկանաց վարչութեան նախագահ Պ· Մարքոֆ երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։

ԵՂԵՌՆԱԴՍԱՏ ատենն երէկ ի բացակայութեան դատեց Թօսորի անուն մարդ մը, որ ի Եէնիքէյ Ալլահվերտի Նազարէթ էֆէնտի պարտիզպանն էր և երեք մարդեր վիրաւորելով փախած էր։ Թօսորի դատապարտուեցաւ հինգ տարուան չղթայակապ աշխատութեան, քաղաքային իրաւունքներէ զրկուելու, ստացուածոց գրաման և իրեն վիրաւորուի և այլ ծախք՝ 2200 ղրուշ հատուցանելու։

ԾՈՎՈՒ ՎՐԱՑ ՀՐԴԵՀ — Երէկ գիշեր, քարիւղի փոխադրութեան յատուկ մակոյկի մը մէջ քարիւղը բռնկելով տասն եւ ութ անձանց վիրաւորուելուն պատճառ եղաւ։ Այդ մակոյկ Փաշապաղչէի մթերանոցէն 20 տակառ քարիւղ փոխադրած էր ի հաշիւ Ավրամիտի Եանի վաճառականին։ Մակոյկը Պոլսոյ մաքսատան առջեւ քարափին կապուած Է մակուկվարք դուրս ելած էին, որովհետև ժամանակը ուշացած ըլլալով, կարելի չէր եղած մաքսային քննութիւնները կատարել։ Գիշերուան ժամը 1½ին մակոյկին մէջ գտնուած քարիւղներէ մէկ մասը բռնկեցաւ։ Մաքսատան ջրհանկիրք անմիջապէս օգնութեան փութալով կրակը մարեցին, ոսկայն վտակ ըլլալու համար թէ բոլորովին մարած էր, մակոյկին մէջ մնան։ Ջրհանկիրներէ մին՝ քարիւղները պահուած տեղին կափարիչը բացաւ և նոյն պահուն քարիւղները կրկին անգամ բռնկելով ջրհանկիրներէ տասն և հինգ անձեր իրենց երեսէն ու ձեռքերէն վիրաւորուեցան։ Նոյն պահուն օգնութեան փութացող Թէրանէի չոգենաւակի մը սպայն՝ հարիւրապետ Ռիզա էֆէնտի ու երկու նաւատիք ալ վիրաւորուեցան։ Վիրաւորելոց մէկ քանին ծովը նետուեցան, սակայն անմիջապէս ազատուեցան։ Թէրանէի չոգենաւը իւր աշխատութիւնները շարունակելով կրակը մարեց և մակոյկը Հարէմ Իսկէլէսիի մոտ տարաւ։ Վիրաւորելոց հարկ եղած անմիջական դարմաններն եղան և ասոնցմէ չորսն՝ մաքսատան ջրհանկիրներ՝ ծանր վէրքեր ստացած ըլլալով կեդրոնական բանտի հիւանդանոցը փոխադրուեցան։

ՌՈՏՈՍԹՕՅԷՆ կը գրեն թէ կանեփի հունձքը բոլորովին աշնչացած ըլլալով, նորէն վարուցան կատարուեր է և հնձոց առատութիւն մը կը յուսացուի։

ԱՌԵԻՏՐԱԿԱՆ դատարանի վճռագրոց գործադիր պաշտօնեայ ձէմիլ պէյ, որ երկար ատենէ ի վեր հիւանդ էր, նախընթաց դիշեր մեռաւ։

ԵԷՆԻՏԻՒՆԵԱ Վահ· Տիմիթրաքի էֆէնտի երէկ կիրասոն ուղեւորեցաւ։

ԱՇՏԸՆ դաւառին մէջ անցեալ շաբթու սաստիկ փոթորիկ մը ծագելով բաւական վնաս հասուցեր է հունձքերուն, ձիթենեաց պարտէզներուն և ագռներուն։ Փոթորիկին յաջորդեր են անձրեւ ու կարկուտ, որք մեծապէս վնասեր են հունձքերուն ու արտերուն։ Թռչուններ եւս կորած են։

ԽԱՐԵՒԱՑՈՒԹԻՒՆ·—Անցեալ օր, Բաղաքէպի կամուրջին վրայ հայ բեռնակիր մը յոգնած դադրած՝ կերթար մեղմաքայլ, երբ երկու յոյն երիտասարդներ կը մօտենան անոր և անոնցմէ մէկը կը յայտնէ թէ իր ընկերն այդ պահուն մեկնող չոգենաւով Վասփոր պիտի երթայ, հետեւապէս մանրուկ դրամի պէտք ունէին։ այս ըսելով քըրքմից ոսկի մը կը հանեն և բեռնակրին կուտան երկու ղրուշ պակաս աւելու համար։

Բեռնակիրը կը յայտարարէ թէ չգիտեր ոսկիին արժէքն ու հետեւապէս աւելի չուզեր, այն ատեն ուրիշ քրքմից մէն ալ կը հանէ ու բեռնակիրին տալով կրսէ։

—Դուն այս ոսկիներուն փոխարէն երկու մէճիտիէ տուր ընկերոջս որ չոգենաւով ճամբայ ելնէ։ յետոյ ես քեզի հետ Ղալաթիա կերթամ ու ոսկիներն աւելով երկու մէճիտիէդ կառնես։

Հէք բեռնակիրը հաւնելով ընելով թէ երկու ոսկիին արժէքն անչուշտ քառասուն ղրուշէն վեր էր, կը հանէ կուտայ երկու մէճիտիէն, զոր յոյն երիտասարդն առնելով անհետ կըլլայ· իսկ միւսը բեռնակիրին հետ Ղալաթիա կերթայ· բայց բազմութեան ամենեն հոն տեղը կծիկը կը դնէ։ Բեռնակիրը ի զուր կը փնտռէ զայն· չկար· անմիջապէս լումայափոխի մը կերթայ ու ոսկիները ցուցնելով անոնց արժէքը կը հարցուցնէ։ Լումայափոխը հեգնօրէն կը խնդայ և կը յայտնէ մարդուն թէ անոնք Պոն Մարշէի կեղծ ոսկիներ են ու արժէք չունին։ Մեծամասնը լացուկոծ մէն է կը բրցունէ հէք բեռնակիրը, սնանկ որ բազմութիւնը անոր շուրջը կը խռնուի։ բարեսիրտ թուրք մը, սիրտը շարժելով խեղճ մարդուն թափած արուն արցունքէն, կը հանէ իր քսակէն կուտայ երկու մէճիտիէն, որոց ի տես կը շղոան բեռնակիրին աչուրները։

ՊՐՈՒՍԱՑԻՆ կը գրեն մեզ·— «Բազանեաց եղանակին մէջ ենք· հիւանդներ ու զբօսաշրջիկներ հետզհետէ կը հասնին՝ հանքային ջուրերէն կազդուրուելու և Ողիմպոսի ստորոտը տարածուող գեղազարդ բնութիւնը վայելելու։ Եթէ շոգենաւերու երթեւեկութեան կանոնաւորումն ու երկաթուղին դիւրութիւններ կ'ընծայեն այցելուներուն, ասոնց համար ամենէն էական պայմանն է հանգստաւէտ բնակարան, լաւ սնունդ ու քաղաքին աղմուկներէն հեռու խաղաղիկ կեանք մը։ Այս պայմանները միացած կը գտնենք Զէքիրիէի բարձունքը գտնուած Օթէլ տ'Էօռօբ հանրածանօթ պանդոկին մէջ, որ հայու մը կը պատկանի։ Միհրան էֆ· Փափազեան նորանոր բարւոքումներով այնպիսի վիճակի մը հասուցած է իր օթէլը, որ էն փափաքաշակ անձինք, էն ազնուական ընտանիքները կը հիւրընկալուին հոն առանց քանէ մը գանգատելու առիթ ունենալու։ Օթէլ տ'Էօռօբի բարձրակայեաց դիրքը, օդաւէտ ու լաւ կահաւորուած սենեակները, ընդարձակ սեղանատունը, սիրուն պարտէզը, ու ամբողջ շէնքը շրջապատող բնական գեղեցկութիւնները եւրական դիրք մը կ'ընծայեն անոր։ Բերայի առաջնակարգ օթէլներէն չտարբերող ճաշը, որ կը տրուի հոս, և սպասարկութեանց կանոնաւորութիւնը միանալով ուրիշ առաւելութեանց, Փափազեան էֆէնտիի օթէլը ամեն կերպիւ յանձնարարելի կ'ընծայեն։ Արդէն յանձնարարութեան իսկ պէտք չունի· այն առաջնակարգ ընտանիքները որք անգամ մը բնակած են հոն՝ երկրորդ այցելութեան, կայարանէն ուղղակի հոն կը դիմեն։ Բայց կարդալով մայրաքաղաքիդ ֆրանսերէն թերթերու մէջ երբեմն երեւցող ներբողներ Պրուսայի այն օթէլներուն նկատմամբ զոր եւրոպացիք ու յոյներ կը բանեցուցնեն, աւելորդ չի սեպեցինք հայու մը այդպան կատարելութեամբ բանեցուցած օթէլին անունն ալ յիշել հայ թերթի մը մէջ։»

ԾԱՂԿԱՒՏ·—Մէլանիկէն առնուած տեղեկութեանց համաձայն՝ քաղաքին և մանաւանդ յունաբնակ թաղերուն մէջ ծաղկաստ երեւան եկած է և յատ մը ողաքներ զոհ գնացած են այդ հիւանդութեան։

ՈՐԴԵՍՊԱՆ ՄԱՑՐ·— Կիպրոսի մէջ Ամֆէթ անուն կին մը եօթն օրուան իւր զաւակը ջրհորի մը մէջ նետելով սպանած ըլլալուն համար, մահուան դատապարտուեր է։

Ժ·ՄԱՆՈՒՄ·—Երէկ և առջի օրը մայրաքաղաքս հասան՝ Իզմիրի անգլ· հիւպատոս Պ· Հօլմվուտ, Տրապիզոնի իտալական հիւպատոս Ֆրանչէսքի կոմը, ֆրանսական դեսպանատան երրորդ քարտուղար Պ· Բանաֆիէօ և «Վիէնէր Պանք Վէռէյնի» զրամատան տնօրէն Պ· Ֆովէր։

Պ· Պ· ՔԻՒՄԱՆ ԵՒ ՔԱՌԻԼԱ՝ քանի մը հրաւիրեալներով մեկնեցան Անատոլուի երկաթուղիով պտոյտ մը կատարելու համար մինչեւ Էնիլիրի։ Հինգշաբթի մայրաքաղաքս պիտի դառնան։

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ դեսպան ու դեսպանուհին իրենց բնակութիւնը Բերայի դեսպանատունէն Թարապիան ամարանոցը փոխադրեցին երէկ։

Պ· ՐԷՅՆՕ, որ քանի մը տարիներ Օսմ· կայս· Պանքայի Ալեքսանդրիոյ մասնաճիւղին մէջ կը պաշտօնավարէր, Բօր-Սայիտ փոխադրուած է իբր գեր-տնօրէն տեղւոյն մասնաճիւղին։

ՔՐԷՏԻ ժէնէրալ դրամատան բաժնետերաց ընդհ· ժողովը ի նիստ հրաւիրուած է յունիս 17/29ին։

ԴԱՑԼԱՑԼՈՂ ՄԱՐԴԻՐ· — Թերեւս ամեն մարդ լսած ըլլայ մարդերու, մանաւանդ թռչնորսներու այն տեսակ մը ճառուորումը որոնք խաթել և ծուղակին մէջ յանկուցանել կուզեն գոնոք· սակայն Բէնդրըցի Մէհմէտ անուն քսանչիսկ տարու երիտասարդն այդ տեսակ դայլայլող չէ։ Բնութեան մէկ հաճոյալի քմայքով, հրաշալի թռչնախօս մէն է այս անուս ու միամիտ երիտասարդը, որուն գեղգեղը, քաղցրահնչուն դայլայլը բնաւ տարբերութիւն չունի սոխակին դայլայլէն։ Զայն լսած պահուդ, եթէ չգիտնաս որ մարդու մը կոկորդէն կ'ելնեն այդ անուշ խազերը, պահ մը կը կարծես թէ մեղ թռչունի մը վանդակը կայ, կամ ծառերուն մէջ թռչուն մէն է թառած զոր փնտռել կուգես։ Սոխակէն սկսեալ որչափ քաղցրալեզու թռչուն կայ ամենքն ալ ահարկու ոսոխ մը ունին յանձին Բէնդրըցի Մէհմէտին։ Այս նորօրինակ թռչունը, հարանիքի համար քանի մը ղրուշի պէտք ունենալով, իր ճարտարութիւնը ի ցոյց դնելու համար Բասթէմունի կ'երթայ, ուր նորափթիթ գարնան հետ ի յայտ եկող սոխակներուն հեշտօրօր գեղգեղանքներուն կը խառնէ իր անուշ մեղեդիներն ալ։

ՈՃԻՐՔ ԵՒ ԱՐԿԱԾՔ· —Երէկ, ի Ղալաթիա Քօսթի և Սիւրմի անուն երկու հելլենացիներ իրենց մէջ բաժնելու զբաղած էին բեռնակրութեամբ շահած ստակին, երբ մէջերնին անհամաձայնութիւն մը ծագելով սկսան կռուիլ։ Քօսթի դաշյն մը քաշելով մեց իւր ընկերոջ կուրծքն և ծանր վէրք մը բացաւ։ Քօսթի փախած ըլլալով կը փնտռուի։ Վիրաւորեալն հիւանդանոց փոխադրուեցաւ։

—Գատըգիւղի մէջ տասը տարեկան հայ տղայ մը ծառի մը վրայ ելած էր պտուղ ուտելու համար, երբ իւր կոխած ճիւղը կտրելով վար ինկաւ և ծնօտը վիրաւորուեցաւ։

—Կիրակի իրիկուն Գանտիլլիի մէջ ութ տարեկան աղջիկ մը բլուակի մը վրայ խաղացած պահուն, հինգ կանգուն բարձրութենէ մը վար ինկաւ և անմիջապէս մեռաւ։

—Առջի դիշերը Էյիրնէ Քաբուի շրջակայքը տան մը մէջ ցաւալի արկած մը պատահեցաւ։ Ադանէի անուն տասնութամեայ աղջիկ մը լամպարին մէջ քարիւղ լցնելու պահուն բարիզը կրակ առաւ և աղջկան շրջազգեստի քղանցքը բռնկեցաւ և սրունքներն այրեցան։ Խեղճ աղջիկը մարելու համար աշխատած պահուն ձեռքերն ալ այրեցան։ Անմիջապէս բժիշկներ կոչուելով հարկ եղած դարմանները տրուեցան։

ՆԷՎՐՈՒԶ

23, ՀԻՒՍԻՍԻ ԵՕՐԻՆԻՍՏՍ ԽԱՆ, 23

ՊԱՇՄԻ, ԳԱՍՊՈՒ, ՄԷՆՏԱՆԱՖԷՊ ՓՈՂՈՑ

Կ· ՊՈԼԻՍ

Պաստրմի, Տանեկ, Թիլ, Վարազայր, Թառլաթան, Մուղլի, Կազ, Ժապաւէն եւ Թաշիկիան մեռամեայ, Բամբակեղէն եւն.

Գեղատական յանձնարարութիւնք խնամով կը

596 կատարուին 4—18

ԴԱՐՈՒՍ ՄԵՆ ԳԻՒՏՐ

«Կեանքի երիտասարդացում և երկարացում կոտինոյ էլիքսիրով, միակ անվտանգ դարման ընդդէմ «Անկարողութեան»։ Ուղեցէք էլիքսիր կոտինոյի վարչութենէն, Փարիզ, Ս. Լազար փողոց, թիւ 7, բացատրիչ տեսրն, որ պիտի զրկուի ձրիապէս։

Սրօսակը՝ 20 ֆր· 3 սրօսակը 50 ֆր·

Ի Պոլիս կը վաճառուի «Բանգիւբ»ի բրիտանական դեղարանը և ի Տրապիզոն, յանձնակատար Պ. Պ. Բուսի եղբարք։

ՅԵՌԱԳԻՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

*ԲԱԼԷՍԹՐՈ, 29 Մայիս.—Մեծ հանդիսիւ կատարեցաւ այն ընդհանուր դամբարանին նաւատորմը, ուր ամփոփուած են ռեպրոտիք Բալեզրոյի ճակատամարտին մէջ անկեալ զօրաց· (1859ին, յաղթութիւն Ֆրանսացւոց և Բիէմոնդէզ զօրաց ի վերայ Աւստրիացւոց)։ Ներկայ էին Աստղոյի դուքսը, Ֆրանսացի զօրավար Ֆոպա, և աւստրիացի Բօշ գնդապետ։ Ֆրանսայի, Աւստրիոյ և Իտալիոյ բանակաց վրայ գովեստ խօսուեցաւ։ Բաղաքակրթութեան յառաջդիմութիւններէն մէկն է որ, բաւական Բօշ գնդապետ, իտալեան հողին վր

Պանք Օթոման	594 37
Քրէտիթ Լիոնէ	751 25
Իտալական Ռանթ 5 %	93 10
Եգիպտական միացեալ	501 25
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 285
Օսմանիէ Օսմանեան բանատիրաց	— —

ԼՈՆԴՈՆ, 29 Մայիս

Անգլ. բանատիրաց	98 93
Օսմ. » Սէրի Դ.	21 50
» » » Ա.	54 75
» » » Բ.	33 25
» » » Գ.	22 50
Օսմ. փոխառութիւն 1871	96 50
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆտիոն Լոն)	94 55
Պանք Օթոման	13 62
Այսրնի երկաթուղի	16
Գասապայի երկաթուղի	13
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիդ)	99 12
» առանձ. (բրիվիլէժիզ 1890	— —
Տօմանիալ (փոխառ. Ռոշիլտ)	105 25
Հելլենական	54 50
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 436

ՊԵՐԼԻՆ, 29 Մայիս

Օսմանեան երկաթուղի	89 70
Օսմ. Բէժի	189
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 295
» Փարիզի »	80 70

ՎԻԵՆՆԱ, 29 Մայիս

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124 10
» Փարիզի »	49 70
Օսմանեան Բէժիի բաժնեթուղթ	182 50
» երկաթուղի	50 50

ՀԱԹԸ–ՕՂԼՈՒԻ ԿՏԱԿԸ

ԻԶՄԻՐ, 14 մայիս

Զմիւռնիոյ համբաւաւոր և պատուաւոր վաճառականներէն Բանտելաքի էֆէնտի Հաթը Օղու՝ պետն համանուն տան՝ մեծ գիրք գրուած էր քաղաքիս վաճառական դասուն մէջ, թէեւ քանի մը տարիէ ի վեր գործերնին գրեթէ դադրեցուցած էին իրենց ընդարձակ գործառնութիւնները։

Բանտելի էֆ. մէկ քանի եղբայրներ ունի ի Պարիս. ասոնք իր գործին աշխատակցողներ էին և իր ձանձն ու ճիգն էր անոնց լաւ ապագայ մը պատրաստել, վասն զի ինքն ամուրի լինելով՝ աւելի իւր եղբարց բարերարութիւն ընելու համար կ'աշխատէր. իր եղբայրսիրութիւնը մինչ այն աստիճան հասած էր որ իւր անձնական դրամով դնած վեց կտոր կալուածներու կէսը իւր եղբօր Եանիի անուան վրայ արձանագրել կուտայ կառավարութեան պաշտօնական տումարներու մէջ. վերջերս Բանտելի երբ կը հրաժարի ինչ ինչ պառճառներու բերմամբ, իւր եղբօր Եանիի վրայ 4,000 ոսկի մօտ պահանջ մ'ալ կ'ունենայ։ Եանի մոռնալով եղբօրը բարերարութիւնները, կը յամառի պարտքը չհատուցանել և մինչեւ իսկ անոր հակառակ խօսի։ Բանտելի էֆ. այս տարբերութենէ սիրտն ի խոր ցաւած՝ արդար զայրոյթով մը որ հեռաշեռ կը գրգռէ զինքն, կ'որոշէ դատ բանալ Եանիի դէմ թէ՝ իւր պահանջքին և թէ այդ կալուածներու կէս բաժնի մասին։ Եւ ցոյց տալու համար թէ ինք օրքան անձնասիրութենէ հեռի կը գտնուի, կ'որոշէ ստացուածոց կէսը որ իւր բաժինը կը կազմեն, նուիրել բարեգործական հաստատութեան մը և այդ կալուածոց կէս մասը որ իւր անուան արձանագրուած են ինչպէս և իւր պահանջքին գանձումին մեծ մասը նուիրել ուրիշ հաստատութիւններու։

Այժմ Եանի հաւանած է այդ հաստատութեան կալուածներն ինչպէս և 700 օսմ. ոսկին վճարել և խնդիրը փակել, բայց Բանտելի էֆէնտի այլ ևս անդրդուելի կը մնայ և իւր ամբողջ իրաւունքը կը պահանջէ։

Բանտելի էֆէնտի՝ իր հայ բարեկամներուն, ի միջի այլոց Գ. Շահինեան էֆէնտիի յորդորանօք կ'որոշէ իր վրայ արձանագրուած այդ վեց կալուածներու կէս բաժինը նուիրել քաղաքիս Հայոց Հիւանդանոցին, և որպէս զի իւր որոշումը գործադրէ՝ կը դիմէ յիշեալներուն հետ Գեր. Առաքելորդ Հօր և երկար տատանումներէ վերջ պաշտօնական ձեւակերպութիւնները կը կատարուին։ Հետեւեալ պայմանները կ'ընդունի Ս. առաքելորդ Հօր կողմէ, թէ մինչ մահն ինք գանձէ հասոյթներն, թէ իւր անուան տարեդարձի օրը պատարագի մէջ յիշուի իր բարեգործութիւնը և թէ իւր մահուան թաղման հանդիսին հայ եկեղեցականներ ներկայ գտնուին։ Գաւառական վարչութեան կողմէ յանձնարարականներ տրուեցան Սպարթայի և Սանտրդլիի երեւելի ազգայնոց որպէս զի ամեն կարելի եղած միջոցներն ի գործ դնեն և Բանտելի էֆէնտիի իրաւունքը պաշտպանեն։ Մենք ևս մեր կողմէ կը յուսանք թէ ամեն պարտ ու պատշաճ անօրինութիւններ կ'ընձեռեն։

Բանտելի էֆ. երբ այս իրաւունքը ձեռք ձգէ, կալուածոց Ս. Գայեան կէսը Ցուցաց հիւանդանոցին պիտի նուիրէ։ և ասկից զատ այդ կալուածներու նորոգման համար մեծ գումար մը պիտի յատկացնէ օրով աւելի արդիւնք պիտի ձեռք բերին։

Այժմ Բանտելի էֆէնտի Գ. Շահինեան էֆէնտիի հետ կը մեկնի ի Սպարթա, Ազգ. Առաքելորդարանէ առած յանձնարարականներն հետը տանելով։ Կը յուսանք թէ իւր իրաւունքը կ'ստանայ, որով իւր մնացած բարեգործական ձեռնարկները կը լրացնէ յօգուտ Հայ և Յոյն ազգութեանց։

Տ. Գ.

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

ԿԱՆՈՆՆԵՐ

Դ.

ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

Այն պատանին՝ որ իր նոնոնական ուսումը կատարելագործելէ վերջ բարձր կրթութիւն մը պիտի առնէ, պէտք է ջանայ որ ցերեկեայ ըլլայ. իսկ եթէ չը յաջողի, գնէ խորհելու է վանքերու մէջ փակուած դաս առնելէն։ Պէտք է դատարակել պատանին քաղքին կեդրոնին ու շարժմանէ։

Տղայ մը՝ ո՛չ պէտք է որ տարին մէկ քանի անգամ միայն վարժարանէն հեռանալով իւր ծնողաց քովը դառնայ, որով մի միայն վարժարանին մնայուն ու ձեւուած չափուած կանոնքին մէջ ապրելու անպատեհութիւնը կունենայ, և ո՛չ ալ օրուան մէջ քանի մը ժամեր միայն դպրոցին մէջ անցընելու է. այս կերպով իւր ընտանեաց մէն մի վչտին և հրճուանքին մասէն վերահասու ըլլալով՝ կանխահաս ալ չը ըլլայ։

Ինչպէս որ տարբեր կլիմայներու տակ աճած բոյսեր զանազան ձեւով առաջ կուգան, այնպէս ալ ամեն ազգ իր երկրին բարքերուն համեմատ տղաքը դաստիարակելու է։

Տղոց կարողութիւնները միեւնոյն ձեւով և միեւնոյն ատեն չեն զարգանար, ոմանցը արագ, ոմանցը դանդաղ կ'ըլլայ. փորձառու դաստիարակ մը պէտք է հակնայ դայս և ուշ զարգանալի տղան չարաչար պատժելով՝ ժամանակէն առաջ և տակաւին չը բացուած պէտք չէ որ խամրեցնէ։

Նոյնպէս իր տարիքէն առաջ զարգացած տղան պէտք չէ իր կարողութենէն վեր եղած կարգերու մէջ անցընել, զայն չարաչար յոգնեցնել. այլ պէտք է իրմէ ստորնագոյն կարգին մէջ դնել, որով իր սորվածներուն վրայէն կրկին անգամ անցնելով՝ անոնք մտքին մէջ կը տպաւորուին ու ինքն ալ չատ կօգտուի. փութկոտութիւնը, կ'ըսէ Ռօլէն, ուսանելուն կոգին է։

Բարձրագոյն վարժարան մը պէտք է չորս դասերէ բաղկացած ըլլայ։ Առաջին երկու տարիներուն մէջ ուսումը, իսկ վերջի տարիներուն մէջ գիտութիւնը զօրացնելու է, անոնց վրայ աւելցնելով վաճառականական դասեր ալ։

Երկրորդական վարժարանի մը մէջ ընդունուող աշակերտք պէտք է առ նուազն 11 և առ առաւելն 15 տարեկան ըլլան։

Այդ վարժարանին մէջ դասախօսող ուսուցիչք իրենց դասախօսած ուսմանց կամ գիտութեանց համար մեծ հմտութիւն ունենալու են, իրենց աւանդած դասերը տղուն հասկնալի և սիրելի ընծայելու համար։ հակառակ պարագային՝ տղան զզուելով ուսումէն, կը հեռանայ վարժարանէն և ծոյլ ու դատարկաբէջիկ կ'ըլլայ։

Զուիցերիայի բժիշկ մը կը գանգատի վարժարաններուն ծրագիրները խիստ բեռնաւորուած ըլլալուն վրայ. տղոց վրայ տեսնուած զանազան հիւանդութիւններ, զոր օրինակ՝ կարճատեսութիւն, անարիւնութիւն ևն ասոր կը վերագրէ։

Այսօր, կ'ըսէ, մեր վարժարաններուն ծրագիրը կը նմանի փոքրիկ սենեկի մը՝ որուն տերը իր պէտքին համար չէ գնած իր կարասիները, այլ հետզհետէ խճողած է հինը նորին քով, այն աստիճան որ՝ իրեն չարժելու ու օդ առնելու տեղ չէ ձգած։ Զգուշացէ՛ք տղուն մտքին մէջ ալ անդէպ դասեր խճողելով անոր առողջութիւնը վտանգելէ։

Երկրորդական կրթութիւնը երկու ձեւով կ'աւանդուի պատանեաց։ Առաջին ձեւն ան է որ տղաք գիտութեանց և ուսմանց բոլոր ճիւղերուն ալ հետեւելու պարտաւորեալ են, այսու տղաք շատ անգամ ժամանակնին պարապ կ'անցընեն. ոմանք իրենց պէտք չունեցածը սորվելով, ոմանք ալ իրենց անհրաժեշտ պէտք ունեցածը ընդարձակօրէն չկարենալով սորվիլ։

Իսկ երկրորդ ձեւն ան է որ իւրաքանչիւր տղայ ազատ է իր լեզուն ևս սորվելէ վերջ կա՛մ գիտութիւն և կամ ուսման ճիւղերուն հետեւելու։ Գիտութեան հետեւող տղան կը սորվի բարձր մաթեմաթիք, քնական գիտութիւնք ևն. ասոնց վրա պէտք է աւելցնել գործնական երկրաչափութիւն, գծագրութիւն և ճարտարապետութեան սկզբունքներն ալ, որպէսզի մէն մի չքնաղաւարտ աշակերտ անոնցմով արհեստ մը սորվելու դիւրութիւնն ունենայ։

Իսկ գրականութեան հետամուտ եղողները կը սորվին՝ ճարտասանութիւն, փիլիսոփայութիւն և երեւելի մատենագիրներու գործերը կը կարդան, ինչպէս նաեւ յունարէն և լատիներէն լեզուները՝ որոցմով երկար տարի զբաղեցնելու չէ տղան։

Վարժարանին չրջանն աւարտող պատանիներէն անոնք որ ուսման հետեւած են Bachelier ès lettres ի, իսկ անոնք որ գիտութեան հետեւած են Bachelier ès sciences էի վկայականները կ'առնեն։

Երկրորդական վարժարանին մէջ եթէ կայ անպատեհութիւն մը՝ ան այ սա է որ տղոց մեծ մասը իրենց չրջանը չաւարտած կը մեկնին վարժարանէն։ ենթադրենք թէ երեք կարգ ունինք, առաջին տարւոյն մէջ եթէ 120 աշակերտ ունէիք, երկրորդին պիտի ունենաք 40, եւ երրորդին հազիւ 15, վասն զի երկրորդական վարժարանի մը թաշակները սուղ ըլլալուն, երբ ծնողք կը պեսնեն թէ իրենց տղան քիչ մը յետագէմ է, և քանի որ արդէն ռաթի մը կ'ըսպասեն, անմիջապէս տղան դպրոցէն հանելով գործի կ'ուղարկեն։

Այս զրուութիւնը չատ դէշ է, անոր համար որ կան տղաք որ թէև առաջին տարւոյն մէջ յետադէմ են, կամ ծուլութեան կամ ուսուցչին անկարողութեան պատճառաւ, յանկարծ երկրորդ տարւոյն մէջ կը հետեւին բոլոր ուսմանց ալ ու կը յաջողին։ Եւ կամ նոյն իսկ առաջին երկու տարիներուն մէջ չը յաջողելէ վերջ՝ երրորդ տարւոյն մէջ յաջողող տղաք կան։

Մնողաց խէալը եղած է կարծես, իրենց տղան 18 տարեկան եղածին պէս գործի դնել, սակայն չեն մտածեր թէ իրենց զաւակաց համար չատ աւելի դիւրին է գործ գտնել երբ երկրորդական վարժարանէ մը վկայեալ են, քան երբ թերուս ու իմասակ են։

Մնողք իրենց պարտքը կատարելու են իրենց տղոց կոչման ու վիճակին համեմատ կրթութիւն մը տալով անոնց, սակայն յիմարութիւն է յուսալ թէ ամէն տղայ անպատճառ Միքել Անճելօ մը կամ Նիւտօն մը կ'ըլլայ կրթութեամբ։

Կան անանկ անխելք ու կուլ տղաք որք տարիներով վարժարանին մէջ մնալէ վերջ՝ տուն կը դառնան առանց բան մը սորված ըլլալու. այս տեսակ տղոց համար է որ կ'ըսէ Տիտօ. «Հաղարաւոր դարերէ ի վեր երկնից ցօղը ժայռերուն վրայ կ'իյնայ՝ առանց զանոնք արգասաւորելու։»

* *

Կրնանք ըսել թէ այս է Պ. Կռէսառի սքանչելի գործին ամփոփումը։ Բայց ասկէ զատ, Պ. Կռէսառ նախամեծար կը համարի արուեստի մը դնել միջակ դասու տղան, քան թէ բարձր կրթութիւն մը տալ անոր, այս վերջինը վերապահելով հարուստի տղոց. ու այս մտածումէն վերջ, ընդարձակօրէն կը խօսի տղոց ընդունակութեանը և զանազան արուեստներու վրայ։

Ամէն մէկ հատորին վերջը վիճակագրոյց մը կայ, որուն մէջ նշանակուած է թէ մէն մի դասի համար չաթաթը քանի՛ ժամ պէտք է յատկացնել, և ընդ նմին վարժարաններու չէնքին, յատակաձեւին, մատակարարութեան և ուրիշ մանրամասնութեանց վրայ տեղեկութիւններ կան։

Այս ամենը մերազնէից կրթութեան համար օգտակար դասեր կը պարունակեն իրենց մէջ, եւ սակայն ամենէն բարեկարգ վարժարաններն և ամենէն դիւրաւոյց ոճով գրուած գրքերը չեն կրնար մեծ արդիւնք մ'առաջ բերել, եթէ ուսուցիչը՝ որ գլխաւոր գործիքն է դաստիարակութեան՝ եռանդով չը գործէ և պէտք եղած հմտութիւնը չունենայ։ Ասոր համար պէտք է բարձրացնել անոր դիրքը։ Պէտք է իւր նիւթական վիճակը ապահովելով հանդերձ յառաջդիմելու համար ամէն դիւրութիւն ընծայել իրեն. պէտք է որ մատենադարաններ ունենանք, որոնցմէ ուսուցիչը՝ որուն քսակը յաճախ չատ հաւեստ է, կարենայ ձեռք անցընել օգտակար հեղինակութիւնները. նմանապէս թատրոնին դռները ուսուցչին առջեւ բաց պէտք է մնան, վասն զի ուսուցիչ և դերասան միանգամայն մի և նոյն պաշտօնին համար կոչուած են, եթէ մին միաքը կը կրթէ դասերով, միւսը՝ սիրտը կը կրթէ օրինակներով։

Եւ ասոնց վրայ հարկ կը տեսնեմ աւելցնել թէ հայ մանկտւոյն դաստիարակութեան հոգը փոխանակ օտար ուսուցչուհիներու և ուսուցիչներու յանձնելու, նախընտրելի է յանձնել հայ կնոջ մը, հայ դաստիարակի մը։

Օրթագիւղ Խ. Ա. ՓՐԷՆԳԻԱՆ

ԿՆՈՋԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔ ՄԸ

(ՆՈՐԱՎԷՊ)

Հրապուրիչ էր մանկիկն վարդագոյն և խարտիշագեղ, իր գօրավալից ու միանգամայն արթուն ժպտումը յանկուցանելով այնքան թարմ ու այնքան անուշ այն համբոյրները զոր մայրերը կը փոխանակեն փոքրիկներու հետ։

Օր մը, — երբ բնաւ չէր յուսացուեր, — ուղեղատապը առաւ զայն ու մահուան տուաւ։ Այն ատեն երեք տարու էր մանկիկը։ Մնողքին համար յուսահատութիւն մը եղաւ այս մահ։

Բարեբախտաբար, մայրն ուրիշ զաւակ մը կը բերէր. պարտքը կեանքին կապեց զայն, և ժամանակ անցնելով, սէրը, նոր սէր մը՝ միւսին չափ մեծ, այլ ոչ կատարեալ։ միւսին պատճառով որ չէր մեռներ։

Հայրը թարթափուն եղաւ, վասնզի գործերը դուրսը կը կոչէին զինքը։ մայրը՝ յաճախ մենաւորի ապրելով, չէ կրցաւ լալա ցաւոյրութիւնը թողուլ։ Այն ատեն, ամուսինը, ազնիւ զիտաւմով մը, խիստ երեւցաւ։ պահանջեց որ կինը զուարթ ըլլայ, Արմանտ սրտից արցունքները և թողուց որ ամուսինը վարէ զինքը։

Միւս տղան կը մեծնար։ Գրէթէ հասած էր այն տարիքն ուր մեռած էր իր եղբայրը, երբ Պ. Տըլապի չատ տխուր նամակ մը առաւ Սէրիկայէ և զայն չը ծածկեց կնոջմէն։

Իր քոյրերէն մէկը, վաճառականի մը հետ ամուսնացած, որ Նոր Աշխարհ տարած էր զայն, այրի և անապրուստ կը մնար հոն։ Անձնասպանութեան վրայ կը խօսէր։ իր յուսահատութեան կոծը մեռաց բարովի մը կը նմանէր։

—Թող մեր քովը գայ, գոչեց Արմանտ, պիտի մխիթարենք և պիտի սիրենք զինքը։

Մանկամարդ կինը, զորովալից եւ վեհանձն սիրտ մը, անձնուիրութեան մը մէջ պիտի գտնէր անդորրութիւն, եթէ ոչ մոռացում։ Իր տարիքը ժամանման համար կատարուած պատրաստութիւններու միջոցին, գործունէութիւն անհետացուցանող լամազութիւնն և Պ. Տըլապի ուրախացաւ փոփոխումի մը վրայ որ, — գէթ ինք այնպէս կը յուսար, — աւելի կենդանութիւն պիտի բերէր իր տան մէջ։

Արմանտ՝ տիկին Բոնսդանս Ռօսիէի յատկացուած սենեկին մէջ հաւաքեց որչափ օգտակար նիւթեր որ գտաւ. յետոյ, ժամանման օրը, մինչ ամուսինը երկաթուղին կերթար քարն առնելու, ծաղիկներով լեցուց զայն։

* *

Այրին եկաւ՝ քաղաքկուած, այնքան մահաստաւուր իր սեւ զգեստներուն մէջ որ մանկամարդ կինը չգտաւ այն հանակրաւական խօսքը զոր պատրաստած էր եւ անոր վիշտին համար չունեցաւ անուշ այն ժպիտը որ արդէն սիրէն շուրթերուն կ'ելնէր։ Սարսուռ մը կը սառեցուցէր զինքը, յանկարծ և վշտաբեր։

Հարկ եղաւ ծաղիկները վերցուցեալ. այս բան կը ծաղրէր այրիին յուսահատութիւնը։ Անոր համար չատ նոր բաներ ըրած էին. երբէք չպիտի կրնար այդքան նեղութիւն վարձատրել, այդքան ծախսի տակէն ելնել, քանի որ բեռ մը պիտի ըլլար իրենց ներքուն համար։

Արմանտ ինչ մտածելիքը չէր գիտեր և պատասխան մը չէր գտներ այս ցնդաբանութիւններուն պրոց վրայ իր ամուսինը նախ փորձեց խնդալ։ Բայց այն ատեն, Բոնսթանս լացաւ։

Պ. Տըլապի, ինչպէս արդէն տեսանք, արցունքը չէր սիրեր։

—Իմ տեղս եթէ դուն ըլլայիր, ըսաւ քրոջը, քեզի համար ըրածներս կ'ընէիր։ Բայց, եթէ կուզես որ գոհ ըլլամ, սիրէ կինս և զաւակս, և օգնէ ինձի զանոնք երջանկացնելու։

—Անանց բնաւ համակրելի չըլլալու դժբախտութիւնն ունիմ։

Իրաւ էր։ Տիկին Ռօսիէ, իր մեծ, արժգոյն, ոսկրուտ դէմքովը, միշտ վայրահակ աչքերովը, հառաչներու համար միայն բացուող և զառնաբոյր ու այպանոտ իր շուրթերովը վախ կը պատճառէր մանկան և ոչ նուազ ալ մօրը որ այնքան անկեղծօրէն կանչած էր զայն։

Տունը, նոր դէմքի մը ներկայութեամբը ագեռորուելէ չատ հեռի, ամեն ժամանակէ աւելի տխուր եղաւ։ Արմանտ ոչ միայն նորէն իր մեկամարդութիւններուն մէջ թաղուեցաւ, այլ և չլսելիք եղաւ։ Բնաւ չէին վիճեր, տիկին Ռօսիէ՝ տեսնելուն պէս որ իր կարծիքին համախոհ չեն, կը լռէր, բայց ամեն մէկը կը չանար խօսք մը գտնել, և չգտնելով՝ ծանր լռութիւն մը կը պահէր։

Վեց տարու մեծ ըլլալով իր եղբօրմէն, Տիկին Ռօսիէ ժամանակով անոր վրայ իշխած էր և անոր ու իր միջեւ բան մը կը մնար այն յարգանքէն, որ, եթէ ոչ հանդուրժեան, գէթ տղուն իր մեծ քրոջ նկատմամբ տածած զգացումն էր։ Ասիկա չէր բաւեր իրեն. կը կարծէր թէ տունին վերակացուհին և իր մանկամարդ հարսին խնամատարուհին պիտի ըլլար։

Այս վերջինն, որ ի սկզբան փորձած էր մխիթարել զայն ու համակրութիւն ցուցնել անոր, ի վերջ, տեսնելով որ չի յաջողիր, համբերութիւնն հատաւ։

Որքեւայրին այն կիներէն էր որք ամեն մեծութիւններու կ'ըզձան և չեն նեղեր որ ուրիշներ ունենան իրենց չունեցածը։ Հարսին երիտասարդութիւնն ու գեղեցկութիւնը կը բաւէին անոր նախանձը շարժելու. իր եղբօրը սէրը կնոջը վրայ՝ առելութեան փոխեց այս զգացումը։ Ցուսացած էր թէ եղբօրը տանը մէջ կեսրոջ տիրապետող դերը պիտի վայելէ. չկրաժարեցաւ այդ դաղափարէն և, հարկ դատելով, հոս քաշուեցաւ, իր կամքն աւելի լաւ կատարելու համար ապագային։

* *

Արմանտ, առանին նեղացուցիչ կեանքէն խոնջ, աշխարհիկ սովորութիւններ առաւ նորէն։ Տիկին Ռօսիէ, առանց յայտնի ընելու, ուրախութենէ սարսռաց։ Թիչ մը աւելի սրտաբաց եղաւ և պատրաստներ գտաւ ընտանեկան ներքին բաներու խառնուելու համար։ Արմանտ ուզեց չնորհակալ ըլլալ անոր այս նորատին համակրութեան նախանշաններուն, բայց ձեռքը չէր այն հակակրութիւնը որ դինքը կը հեռացուցնէր իր տարիքէն, և բնական բերմամբ՝ իր տունէն ուր ամենուրեք կը գտնէր զայն։

—Կինդ կը զբօսնու և դուն գո՞հ ես, ըսաւ իրիկուն մը տիկին Ռօսիէ իր եղբօր։

Իր ամուսնին, և մանաւանդ իր տարիքը զրգռումովը, այն իրիկունը Արմանտ, թէեւ բաւական տխուր, թատրոն գացած էր բարեկամներէ մը հետ։

—Իրաւ որ այս, պատասխանեց ամուսինը վստահելով։ Ինչո՞ւ գոհ չըլլամ։

—Դուն անոր համար դաղանիքներ ունի՞ս։

—Տարօրինակ հարցում մըն է այդ։ Արմանտ և ես երբէք բան չենք ծածկած իրարմէ։

Ռոնսթանս խնդաց չար խնդութիւնով մը։

—Այդ մասին երկուքիդ համար ալ երդում կ'ընէի՞ք։

Եղբօրը հաստատական պատասխանին վրայ։

—Կը սխալես, ըսաւ։

Պ. Տըլապի ոտքի ելաւ զայրացած։ Չէր կասկածեր կնոջը վրայ, բայց չարտիրտ չէր հնթադրեր իր քոյրը։

Ի՞նչ ըսել կուզէր։ Թացաբերութիւն ուզեց զոր այրին ժամ մը մերժեց տալու։

—Կնոջդ ձեռքէն չի գար քեզ խաբել, կ'ըսէր այրին։ Մինակ կուզեմ զգուշացնել քեզ ընդդէմ այն անպատշաճութիւններուն որք կրնան վտանգել զայն։

—Ռոնսթանս, բան մը կը պահես ինէ։

—Ոչ։

Շեշան այս կ'ըսէր ակներեւ տագնապով։

Վերջապէս քմահաճոյքի մը ազդի տարու երեւոյթ առաւ, ինչպէս կ'ընեն մայրերն իրենց չփացած զաւակներուն համար։

—Բան մը չէ։ Խնդրէ կնոջմէդ օր ցուցնէ քեզ իր կապերտակալին վրայի փոքր քանդակուած գլխոցին մէջ պահածը։

—Այդ գլխոցը մօրը մէկ յիշատակն է, և միշտ քաց կը գտնուի քու ըսած կահիդ վրայ։

—Կպկին աչք մը ունի որ գաղտնի կերպով կը բացուի։

—Ռոնսթանս, զգուշացի՛ր։

—Գիտնալ ուզեցիր։ Արդէն քու օգտիդ համար կը խօսիմ։ Տեսայ։

—Ի՞նչ։

—Թուղթ մը, նամակ կամ տոմս, զոր կը համբուրէր լիաչութեան։

Հէնրի Տըլապի սասփիկ ժպտունեցաւ։ Այս բանէն կը հասկնար իր կնոջ ամբաւ-թիւնները, յետոյ անոր յեղակարծ փաստաղն ընկերութեան համար, զոր ժամանակով չէր սիրեր։ Սակայն ըսաւ բաւական հանդարտ ձայնով։

—Բոնսթանս, չատ գէշ ըրիր ինձ։ Առանձին թող գիս և խիղճդ հարցափորձէ։ Իրաւ ալ ըլլաս սուտ ալ, յանցաւոր ես։

—Ի՞նչ, կը տարակուսի՞ս...

Հէնրի, տխրաբեկ և քաղցր ձայնով ըսաւ։

—Թո՛ղ գիս։

Հարուածը տրուած էր։ Բոնսթանս իր սենեակը քաշուեցաւ գոհ սրտով։

* *

Հեռու իր ամուսնէն ու իր զաւկէն, Արմանտ ձանձրացած էր թատրոնը. տունն անտանելի եղած էր իրեն, բայց իր կապերը նորէն հոն կը կանչէին զինքը։

Բնակարանին բանալիքը քովն էր. անշշուկ տուն դարձաւ և կապարիր կտրած կեցաւ իր սենեակին դրան վրայ որ բաց էր։

—Ի՞նչ կը փնտռէք այդ դղրոցին, բարեկամս։

Զայնը կը դողդղար քիչ մը։ Պ. Տըլապի, յանկարծակիի եկած՝ ժամանակ չունեցաւ պատասխան մը պատրաստելու, և կորուկ ձայնով ըսաւ։

—Ոչինչ։

Ցետոյ կնոջը նայելով որ չատ յուզեալ կերեւէր։

—Զէի գիտեր որ այս տուփը գաղտնի աչք մը ունի։ բացէք զայն, եթէ գաղտնիքը գիտէք։

Արմանտ մեղմիւ պատասխանեց, ձայնը թեթեւօրէն այլայլուն։

—Ձեմ գիտեր։

Պ. Տըլապի, արդէն զայրացած իր քրոջմէն մանաւանդ հէնրի, աւելի զայրացաւ այս պատասխանէն։

Ու գոչեց։

—Կը սանէք, բացէք, այնպէս կուզեմ։

Արմանտ չարժում մը չըրաւ։

—Ա՜հ, ըսաւ, չէի սխալեր։ Այդ անվստահութիւնը ձեւնէ չէ։ Բայց մէկ բան մը բաւական եղեր է զայն ձեզ ներքնչելու համար։ Ձեր քայրը մեր մէջ տխրութիւն բերած ըլլալով չը չատանար միայն։ խռովութիւն, անմտութիւն, ատելութիւն ձգել կուզէ զուցէ։

—Մի՛ ամբաստանէք քոյրս։

—Անկիա միայն տեսած է այս տուփը բանալս։

—Կը խոստովանի՞ք ուրեմն։

—Կը խոստովանիմ։

—Թէ ասիկա կը պարունակէ...

—Գաղտնիք մը։ Եւ այս գաղտնիքը պիտի ըսեմ ձեզ, եթէ կը պահանջէք, Հէնրի, բայց մեր երջանկութիւնը պիտի վերջանայ։

—Կը տեսնէ՞ք, ըսաւ Պ. Տըլապի կատաղութեամբ։

—Ձեզ հասկնար ըսածս։ Եթէ մէկը ըսած ըլլար ինձ թէ կը խաբէիք զիս, Հէնրի, այդ մարդուն ըսածը պիտի հերքէի։ Ահա թէ ինչո՛ւ, եթէ յանուանէք ձեր կասկածին վրայ, ա՛լ երջանիկ չպիտի կրնամ ըլլալ։

Պ. Տըլապի պահ մը վարանեցաւ։ Բայց մտածեց թէ կնոջը հանդարտութիւնը կը բնար ճարտարութիւն ըլլալ, և բաւ։

—Բացէ՛ք։

Արմանտ հնազանդեցաւ և նամակի պահարան մը տուաւ երկանը, որ պահ մը զայն մերժելու բարեբաստ գաղափարն ունեցաւ։ բայց, այն արագ պայքարին մէջ որ յինքն մղուեցաւ իր քրոջ ու իր կնոջ միջեւ, յաղթանակն առաջինը տարաւ։ Արմանտ, ժպտալն և ցուրտ, ըսաւ իր կարգին։

—Բացէ՛ք։

Պահարանը կը պարունակէր խարտեաշ մազերու փունջ մը։

—Արդիւն էիք ինձ որ չյիշեմ գաւակը։ Չի կրցայ մոռնալ։

Ձեռքն ամուսնին կարկառեց, որ ափ ի բերան եղած էր տեսածէն։

—Ինձ տուէք մասունքս, պէտք ունիմ ուժի։

Ցաջորդ օրը, տիկին Բոնսթան Ռօսիէ կը հեռանար եղբօրը տունէն, այ երբէք հոն չմտնելու արգելքով։ Անոր երջանկութիւնը հնո՞ կը տանէր։ Արմանտ ներեց։ մոռցա՞ւ։ Գիտէր սիրտին գաղտնիքը պահել։ անտարուութիւնը եղաւ ամուսնին պատիժը։

ԳԱՄԻԼ ՊԷԱ

ՉՈՒԱՐՃԱԼԻՓ

Երեւելի մէկը կը հարցունէր իւր մէկ բարեկամին թէ ինչո՞ւ չէր ամուսնացած։

—Դու չը տեսայ կին մը օրուն ամուսինը ըլլալ ուզէի և մարդ մը, որուն հարսն ելլայ, պատասխանեց։

* *

—Ի՞նչպէս, այդքան խելացի ըլլալով հանդերձ այդ գործը չը կրցի՞ք յաջողցնել, կը հարցնէին մէկու մը։

—Պատճառն այն է որ, գործը յաջողցնելու համար հարկ եղած տխմարութիւնը ընելու մոռցայ։

* *

Շատ ներկ քսած կին մը կը գանգատէր պատկերհանի մը, որ իւր պատկերը կը չներ։

—Դէնքին գոյնը հաճելի չէ ինձի։

—Սակայն, տիկին, երկուքս ալ միևնոյն տեղէն գնած ենք զայն։

* *

Վօլդէռ և Բիւֆոն միևնոյն դդեակը գացած էին մէկ քանի օր անցընելու։ Օր մը Բիւֆոն, Վօլդէռի սենեակին վրայ «անպիտան» գրեց։

Վօլդէռ զայս տեսնելուն, անմիջապէս Բիւֆոնի սենեակը գնաց։

—Ի՞նչ երջանիկ արկածի կը պարտիմ ձեզ տեսնելու պատիւը, հարցուց Բիւֆոն։

—Պարոն, պատասխանեց Վօլդէռ, ձեր անունը իմ սենեկիս դրան վրայ գրուած տեսայ, և փոխադարձ այցելութեան եկայ։

Տ. Զ.

140 ԵՐՈՐԴ

Բուսէլիի երկաթուղայ վիճակահանութիւնը պիտի բաշուի յառաջիկայ ԵԸ. յունիս 1ին — այսինքն մայիս 20ին։

Այս անգամ առաջին պարգեւն է 300000 եւ երկրորդը 25000 ֆրանգ։

Զայնին գումարով մը կրնաք մասնակցիլ այս վճռակահանութեան եւ մեծ գումարներ շահիլ։

Ամբողջ բրոմէսը 7 ուրկս, կէս բրոմէսը 5 եւ քառորդ բրոմէսը 3 զբշ.ի կը ծախսուին որոնք վաճառացեալ են եւ ունեցողը նոյն ու նման բուն մայրը — շրմէնարֆիւբ — ունեցած կը համարուի։

Դաւառներէն բոստան բուլ ալ կ'ընդունինք։ Բոստանին ծախքը գնողը կը վճարէ ապահովագրեալ ըլլալու պայմանաւ։

Դալաթիա կամուրջին գլուխը Թիւ 33
ՏԻԳՐԱՆ Մ. ԱԲԶԵԱՆ

473 9—9

Սնունդք տղայոց—Ֆոսֆաթին Ֆալիէռ

ԳՈՐԵՂՈՒՆԵԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՄԸ, որ զաւառներն ու կ. Պոլսոյ հրապարակն շատ մը վտանգաւոր ծանրնալի զան, զաւառներու հետ յարաբերութիւն հաստատելու միջոցներ ալ ունի, եւ որ վնանգաւոր փորձառական հետազօտիչ ստացած է Եվ մանիֆաթուրայի եւ Եվ տօմարակալութեան մասին, կը փափաքի կամ ԳՈՐԵՂՈՒՆԻի եւ կամ ԳԱՅԻՒ պաշտօն ստանալ։ աւելորդական տան մը մէջ, խոստանալով նորանոր ապարէշներ բանալ վաճառատան ապրանքներուն առջեւ։

Զարդ, դարդ երաշխաւորեալ, դիմել «Արեւելեան» խմբագրատուն։ 381 8—10

Ա Զ Դ

Իւր հաւատարմութիւնն ու զորձունկութիւնը երաշխաւորեալ երիտասարդ մը, որ բան բաւական կրնայ խօսիլ թուրքերէն, հայերէն, գալիերէն, անգլիերէն, գերմաներէն, եւ յունարէն լեզուները, պատրաստ է հաստատ ծառայութիւն մը ընել։ Դիմել առ Յովհաննէս Ագա Գոնտաբան, Ամերիգան։ 396 3—3

ԳՐԱՄԱՆԵԱԿ

ԹՄ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

322

ՆՕՐԹՀԲԸՆ ԷՋՄԻԱԾՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ 10,695,969
ՀԱՍՈՑԹ 1891 ՏԱՐԻՈՒՆ 2,650,872

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐ 4,056,900
ՀԱՍՈՑԹ 1891 ՏԱՐԻՈՒՆ 1,076,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ էր դնեն չափաւոր դրոյով, և իրենց ցոյց տուած արագ մարդկանց գործակցութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վճարեալ դիրքնք 1 երկայնացնել. նաև իրը ապացոյց իրենց հաստատութեան, որուն հրդեհի ճիւղին համար մինչև այսրդ տուած Յուսանին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՄԱՐԻԹԱՅՄ ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամագրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գնտնայարկ թիւ. 22 և 22 ա. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Ն. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեան

ԻԼԱՆ ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՅԷՐԻ

Թիմուր չէնպէր գրէեի ճէտիա 2500, պէհէր գրէեի ճէտիաը 1 ղրշ. 8 փարա. գոզալը նէֆերաթ փիւսկիլի ատէթ 90,000, իլա 120,000 պէհէրի 22 փարա. Թաթը չիրիշ գրէեի ճէտիա 3000, պէհէր գրէեի ճէտիտի 3 ղրշ. 7 փարա. գալըն ինկիլիզ քէթէն պէզի արշունը ճէտիա 15,000, պէհէր արշունը ճէտիտի 5 ղրշ. 10 փարա. կիւվէզ եւն իբէեինտէն մամուլ մարոլուր զայթանը մուզիքա գորտոնու պէհէրի 9 ղրշ. 30 փարա. պիր սէնէ զարիքնտա լիւզումը մրգտար ալընամագ տըր. կիւվէզ եէչիլ եւնտէն մամուլ էքի պաշը փիւսկիլի պօրը զայթանը պէհէրի 6 ղրշ. 10 փարա, պիր սէնէ զարիքնտա լիւզումը մրգտար ալընամագ տըր.

Նիզամիեէ էլպիսէ վէ գալէվրանէ անպարը իւլէ մուլթապ ֆագրիգասընա միւպաեա օլունամագ պատէ մուրագամ 6 գալէմ եշեաեը ֆիեաթը մուրագամարը իւլէ թալիպլէրի էօհսէսինտէ օլուպ մաեընը բուսմինն 20ինճի կիւնինէ գառար պէհէր կիւն միւնագասարը իճբա օլունարագ մէգթիւր կիւնտէ գարարը գաթիլերի վիրիւէհէկինտէն իթասընա 22ինճի կիւնի 100տէ 5 թէնգիկնէ թալիպ օլանլարրն մագամը Սէրասքերի լէվազիմաթը ուսմուսիէ տարէրսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։ Նո. 13 2—3

ՃԻՆուտը ՃԷՆապը միւլուքեանէ իտարբէսի իշուն միւպաեա օլունամագ օլան մանզալ քէօմիբրիւնիւն իթասընա թալիպ օլան վէ չէրաեիթինի անյամագ իսթէեէնլերին մաեընը բուսմինն 22ինճի կիւնինէ գառար հէր կիւն մագամը Սէրասքերի լէվազիմաթ տարէրսինէ կէլմէյէրի իլան օլունուր։ Նո. 14 2—3

Ինչաաթը ասքէրիեէ լազըմէսի իշուն միւնագասաեա գոնուլան 15,000 ատէտ Մարսիլիանը թավա վէ մահկեէլիգ քիրէմիտինին մաեընը 22ինճի ճուտաա իրթէսի կիւնի գարարը գաթիսի վէ ֆէրտասը 100տէ 5 թէնգիլաթը մուգարրէր օլտուզունատն թալիպ օլանլարրն ինչաաթը ասքէրիեէ տարէրսինէ միւսաճաաթ իթմէյէրի իլան օլունուր։ Նո. 15 2—3

ԴԵՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՏԵՆԴԻՑ

Տարեցոյց Ալբերի Ջերմային հիւանդութեան, այս գեղն որ անխաբեն բուսաբերութիւն մի է զուտ գուսանպիտաց, է դանանհամ և ազատ կազանարիչ ամէն տեսակ ֆիզիքական խանգարմանց, որ յաճախ կուգան ճաճանչաւոր վարերու ընդհանուր կլիմայի վրա ու ապականալ օգերէն, որուն օգտակարութիւնն և ապաքինիչ ազդեցութիւնն երաշխաւորեալ է նորա անհամար արդեանցը ստոյգ գիտութեամբն։ Այս ֆիզիքական խանգարումներն յաճախ կուգան օգին մէջ լղոյացող թունաւոր անընչվարելի նիւթոց միջոցաւ, որք թոքերէն անցնելով կը մտնեն ասիսն մէջ, կը խանգարեն լեարդն և յաճախ կը բերեն տեսակ տեսակ ցնցմունք և տենդեր, և արեան թունաւորումն. որոց սա անուշնոյներ նոքանուած է. ցերտն և տարուբա, թաչան ջերդ. գարբերական ջերմն, ընդհանուր ջերմն մանդային տենդ և հրատապ տենդեր։

Թունաւորեալ օգերէն դասնաեալ հիւանդութիւնք կը պատահին այն տեղեր ուր մթնոլորտն ապականեալ և թունաւորեալ է ճանչնենէք կամ ճանճանաբուսաբերեալ վայրերէ մահճաստ նիւթով, կամ բաց աղբանոցներէ և ակամներու ծակներէն ելած թունաւոր կազերով, զոր մարդիկ կը ծծեն ընչաւանեմբերը։

Ալբերի Ջերմի ու տենդից դեղը կը ըլլէ այդ սեռաւոր նիւթոց կամ նպաստու ազդեցութիւնդ դուրս կը գտնէ զայն մարմնոյն մէջէն, որպ գարանանելիներն սասւգապես անվանանդ և անվնաս է և օգտաս ստոյգ, միայն թէ որաստ հրամանագիր համեմատ գործածուի. կը ծախուի Մինասեան և Ս. Լուսաւորչեան վաճառատան մէջ ի Գալաթիա, Կ. Պոլսոյ։ 350

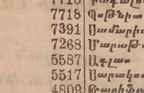

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ամէ ամիսը երկու անգամ կը քանին Լիվերբուլ և Աբե-Ելէյ դէպ

Անունը	Թանը	Անունը	Թանը
Ումպրիա	7718	Գրագանիա	4845
Էդբուրիա	7715	Պոթնիա	4531
Սերվիա	7391	Ամարիա	3574
Ուրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բավարիա	5587	Ազիա	2393
Սկանդինաւիա	5517	Սարմատա	2166
Կալիա	4809	Թարթիա	2248
Սիթիա	4557	Բալթիա	2144
Ասէբը	2448	Թրինիտատ	898
Հէնար	1876	Մարգրէթ	1256
Շերղոտրէկ	1614		

Դիմել ու ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ գործակատար
Thomas C. Joly
Ալիքսանդրիա խան Թիւ. 40
17 Ղալաթիա

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ

ՕՍԵՖԱՆԱԲԻ Կ. ԲԵԶՄԱՋՕՂԼՈՒ ԵՒ ԸՆԿ.

Ղալաթիա, Մուրէ Խան, Վէսիրա խան Թիւ 2

Մեր դրամատունը կ'ընդունի առևտրական կամ սեղանաւորական ամէն ձեռնարկ ի մայրաքաղաք եւ օտար երկիրներ, յոյժ նպաստաւոր պայմաններով, բաժնեթուղթի վրայ փոխատուութիւնք գանձմունք ասա և յօտար երկիրս, վճարում տոկոսի կարոնները եւ պանքոտներու, ի հրամանի տոմսեր կը յանձնէ մեծ և փոքր Օտնասանի, Ներսէսյոյ եւ Թուրքիոյ վրայ։ Եւրոպական տէրութիւններէն երաշխաւորեալ վիճակահանութիւններու պարտաթուղթեր թէ կանխիկ թէ ամսական 20էն 100 ղրշ. վճարումներով եւ ամէն դիւրութիւնք յանախորդաց վիճակահանութեանց եւ չահերու գանձման քոնտորին։ Ի սորուն նշանակեալ պարտաթուղթերէն ամէն գնող առաջին վճարումէն տէր կ'ըլլայ պարտաթուղթին՝ պաշտօնագրով մը որուն կը միանայ պարտաթուղթին թիւը կրող նամակ մը և այդ թուականէն իրաւունք կունենայ ամէն վիճակահանութեան, և թիւն ելնելուն պէս իրաւունք ունի իր չահած գումարին ամբողջական վճարման։ Գնուած բաժնեթուղթին տոկոսները գնողին կը վերաբերին առաջին վճարումէն իսկ։ Աւելորդ է պարզել բոլոր առևտրականներուն որ յառաջ կուգայ պարտաթուղթեր գնելու այս միջոցէն այն անձանց համար որք ամիսը փոքր դրամներ ունին տրամադրելի։ Եւ որք օգտակարապէս և երաշխաւորութեամբ կարողանան է կիր առնուլ իրենց փոքր խնայողութիւնները՝ յոյս ունենալով հարստութիւն չինել առանց զոհողութեան։ Մինչ մինչոց կարենալով ամիսը 20էն 100 ղրուշ տրամադրելի ընել պարտաթուղթերու գնման համար, առանց վնասու, նոյն իսկ եթէ բանքը նպաստաւոր չըլլայ ժամանակէ մը ետք կը տիրացուի տոկոս բերող պարտաթուղթի մը, 200էն 500 Ֆրանկ դրամագլխոյ մը։

ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐ

	Տարեկան վճարակ-հանուածի թանց թիւը	Մեծ թիւերուն գումարը		Ամսական տարեկան վճարումը	
Յունասանի Ազգ. Պանքան 4 %	3	թիւ 27,	Ֆր. 300,000	Ֆր. 16	ղրշ. 100
Ֆրէտրիթ Իմմանուէլ տը Ֆրանս 3 %	6	,, 594,	,, 1,060,000	,, 15	,, 100
Անրէանս քօմէրսիալ Փարիզի 3 %	4	,, 352,	,, 1,500,000	,, 12	,, 100
Բանքի Ֆոնսիէ եգիպտական 3 %	12	,, 312,	,, 1,500,000	,, 7.50	,, 50
Բանքի Իմմանուէլ տը Ֆրանս անուանկոս	2	,, 444,	,, 314,000	,, 7.5	,, 20
Անրէանս Քոմերսիալ Պրուսէ քաղաքին	6	,, 141,	,, 295,000	,, 2.50	,, 20
Սամ. պարտաթուղթ անուանկոս	6	,, 300,	,, 3,600,000	,, ...	,, 20

387

ՊՏՈՒՂ ԼՈՒՄԻՉ ԵՒ ՉՈՎԱՑՈՒՑԻՉ

ԽԻՍՏ ԱԽՈՐԺԱՀԱՄ

TAMAR INDIEN GRILLON

Ընդդէմ ՓՈՐՀԱՐՈՒԹԵԱՆ Սրիւներթութեան, գլխացաւի, մաղձի, անախորժութեան, սառամոքսի և աղեաց ահ.անդստութեան

տորգաղ ուիթիւ տուիին վրայ դրուած

E. Grillon

ՓԱՐԻԶ, ԿՐԻՃԼՕՆ, 33, Արչիվ փողոց դեղարանաց մէջ, 33, rue de Archives 120

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ՇԹԱՑՆ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐՈՒ

Մարդոց, Տղայոց, Կանանց, Օրիորդաց և Փոքրիկ աղջկանց համար

Քարաքէօյի հրապարակը, թիւ 20, մեծ վաճառական Պորսան և Եէնի Ճամի փողոց, թիւ 8, թիւնէլին մօտ։ Աչնան եւ ձմրան եղանակներուն համար մեծաքանակ հանդերձներ բերուած են ՄԱՐԴՈՑ, ՄԱՆՉԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՀԱՄԱՐ

Վերջին նորելուկի ձեւերուն այնքան ճոխ և բազմազան մէկ ընտրութեամբ որ աքանչացում պիտի առթէ օրուան ընտիր ճաշակի, տեսակի և դիմացկութեան նոյնպէս ալ հանդերձներու գնոց դերազոյն ժամանակներն կոգէ։

Կանանց, օրիորդաց և փոքր աղջկանց զգեստներու ՄԱՆՈՒԱՐԻ ՃԻԿԼԵՐ որք կը պարունակեն մեծաքանակ մանթօներ, բաճկոններ, բելբուններ (ժաքօնէթ) տեսաքսնց ստասաով և առանց ստասաոի, ոուզի զգեստներ, ուղեւորութեան մանթոներ, անջրանցիկներ, երկար և կարճ վիզիներ, թաշկասա և մուշտակաւոր ժաքեթներ. մուշտակաւոր ռոթոնտներ, ինչպէս նաեւ մեծ մեծերք օրիորդներու, փոքր աղջիկներու և մանուկներու համար, ամենաընտիր ճաշակով և վայելչութեամբ։

Գիներնը դարմանալի փերդով հասանելի են 354

ՇՈԳԵՆԱՒԱՏԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՍԻԼԻԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէլիոյ և Պանտի դէպ՝ կանոնաւորապէս բանոց

«Սիրքասիա» շոգենաւը մայիս 30ին երեկոյեան ժամ 5ին (Լ. Ե.) պիտի մեկնի Կ. Պոլսոյ Նաւահանգիստէն դէպ ի Պաֆոս, հանդիպելով Սամսոն, Կիրասոն և Տրապիզոն։

«Մինկրէլիա» շոգենաւը, յունիս 6ին երեկոյեան ժամ 5ին Մարսիլիա պիտի ուղեւորի Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղիներ ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,

Ա. կարգ 245 Ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւագնչքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմեցէք առ գործակատար
ԹԻՒՐՈՅԻ ԲՐՕՍԻԼ
477 Մուհամմէտ Սիրէ Ֆրանտէ

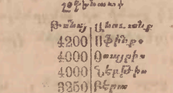

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերբուլ և Մէնչէսթրական Գլխաւոր բանոց ընթացք

Անունը	Թանը	Անունը	Թանը
Քանքուսա	4200	Պիթիրը	3000
Ֆերոս	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նէրէիս	3000
Սէսոստրիս	3250	Բէրա	3000
Թիրա	3250	Լաչիա	800
Մակասար	3250	Սիլիտոս	800
Մարմարիս	3250	Հնոմ	760

«Թիպաս» շոգենաւը դէպ ի ամսոյս 23ին Լիվերբուլէն ասա կը սպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուլիթալ խան
ՀԷՔՍԻՄ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
292 31, Ճէյմս Սթրիդ Լիվերբուլ

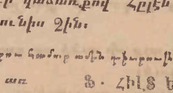

ԱՒԱԶԵՐՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒԻՑ

Երբեմն-Ամէրիկա, Կ. Պոլսոյ և Օրթաքոյ դէպ

ԹՈՄԱՍՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՈՒՔԸՆԻ

Անունը	Թանը	Անունը	Թանը	Անունը	Թանը
Ազգանս	2000	Ցլամիկա	1600	Բալերան	3200
Ամէրիկա	3000	Կայիրէս	5500	Բանատէր	1700
Ազօլլ	5500	Գիրանս	2200	Բլուտօ	1500
Ակրա	2300	Կազը	1800	Բօլոս	1000
Արիտոգ	2000	Կրանս	2200	Բուլիդս	2800
Պասանս	3000	Հիրս	2000	Իտալիա	4400
Գօրգանիս	2200	Հիտալիս	3800	Իսմիտ	2200
Զրամս	2000	Լիմուրա	7000	Լոյրս	3000
Զրիմալ	8800	Լուտպեր	1200	Լօնտոն	3500
Գէլտրս	2600	Ամակս	5000	Լօսպրիս	3500
Գալիաս	2500	Ձիուս	2300	Մանչիս	4000
Գամէս	2100	Գէլիս	2000	Մանդիակ	8200
Դաստ	2000	Գէորգիս	4200	Մարգս	2000
Դօմա	2700	Գոմէս	2200	Մէրիս	2000
Զիբսակս	5000	Լէս	2000	Սօրէնս	4300
Գլիս	5500	Լէբանան	4500	Թ. Ռուլզն	3000
Գէորգիաս	3400	Լիվերպուլ	3000	Թուրքս	1200
Տիգս	2500	Մարիս	1500	Թօրիոս	2800
Օսմանս	2500	Մար Սկս	4800	Թօրքիաս	900
Տաբրս	4800	Մարգէլլս	6500	Ուրգինս	5000
Տրարս	2100	Մէրս	2000	Վէրիտաբլս	5000
Իսպանիս	2600	Մուրինս	3100	Նէտս	3600
Կիտարաս	3000	Նէրս	2000	Չէզարս	1000
Էդէրթրս	3200	Օրլանս	3000	Տիֆանիքս	200
Տրանս	2600	Օթէլլս	5000	Քրանս	200
Ֆլորան	800	Ոգտանս	4500	Քէրս	140
Ֆիրս	700	Օգտս	2000	Մոռքիթ	120
Եմիրլիզ Մանարք					8000
Էրիսրէն Մանարք					8000
Լէդիքէն Մանարք					8100

Իսկ շոգենաւը, նաւապետ Ուսդրն, ընդհանուր վաճառքով Հալէն ասա կ'ըսպասուի յունիս 2ին։

Բոլորովին հարմար ամէն դիւրութիւն կ'ընծայուս

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԹՅՈ
Գործակալք
Թիւ 17-18. Քիւչիւք Մէյնէր
604 Խան Գալաթիա

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՒԹ

ՃՇՄԱՐԻՏ

ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX

ԵՒ ՀԱԼԱՆԱՐԱԳՈՒՅԹԻՆ, ՊԱՏՐԱՍՏՈՒՍԸ ԸՍՏ ԴԵՂԱՊԵՏԻՆ D. GUILLIÉ
Ի ՁԵՌՆ ՏՈՒԲԲՈՐ PAUL GAGE FILS, ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ

Միակ տէրն այս պնդին. 9, rue de Grenelle — St — Germain, à Paris

Անյաջորդելի գանգատներ յառաջ կը բերեն իրենց յատուկ դիւրութիւնքնին որ արդիւնաւոր են, ուստի առողջապահական սովորութեանց, այլ հարկի, կիրառման եւ բարեխառնութեան ընտրեալ։

Ի Թուրքիա, այդ դիւրութիւններն են գլուխատրակն փայծաղի, լեարդի եւ ապրելոց բարդումներու բարախական այացաւութիւնի, հանգամանքի եւ ժանտանդի, սիռատեսութիւնի, բանի, եւ հոգեբանական հոգեմտարակի, կրնը եւ իմիտալնցաւ։

Այս ծանր նիւանդութիւնի, որոնցմէ մանաւանդ ծարեկ Ներսիսներնը կը վարակեն՝ միայն. օրինակ յոյսերնն օգտակար, յանախ բանի տեղ չեն դրուիր եւ այս ողորմելի անգարմանելի վիճակ ի մէջ վանելի կ'ենթարկէ նիւանդաց դիմումը։

Հիանալի է սկսիլն պէս եր ամար առաջին առաջին յանախանի կիրառուած մեզմէ եւ միջոցներուն զարոցուցիչ լուծողականներուն, բարախաց կոկորդները դարձ կ'ելնեն եւ չեն կրնար վերադարձնել ուտած մեզ։ մարդասկան ուրիներ կը զարոցնեն, պատանի ժանտանդութեանց բանաւորին ազդեցութիւնը կը բառնայ. ապարդ կուգան. այս երկրին անորոշ միջոցներուն, որ այնքան յանախակէս են եւ այնքան հանդարտ կիրառեալ են եւ. ոչ ոչ։

Ապրեցեք փորձեցէք ձեռք բերելու համար մէկ դարմանն մը կայ որ հարատեւանն եւ նիրոց տարէ տեսէ։ ի կիր կառնուն ճանաչելի իրերուց մէջ, առաջնորդ եղ՝ Հարաւային Ամերիկա. Հնդկաստան եւ Ալժիրի, եւ արտասահման բուսնամներ յառաջ կը բերէ, նոյն իսկ ամենէն յատաբերի պատուաստիներուն մէջ։

Այս բանկարգի դարմանի՝ անէրոբ GUILLIÉ Ի ՀԱԼԱՆԱՐԱԳՈՒՅԹԻՆ ՁՈՐԱՏՈՒՄՆԵՐ ԷԼԻՔՍԻՐՆԷ։

Այս էլիքսիրը բարեարար ազդեցութիւն ունի մեզաս։ Իրբ լուծողական, չի պատրաստուիր եւ ոչ ոչ։ Գործադրեցէք ուրիշ մեզաս։ Ինչ զարոցուցիչ եւ թէ զարոցուցիչ է. կ'օգնէ եւ կ'ուղղէ լոյսը տեսիլքը. ուժ կուտայ զանազան գործարանաց. խիստ ծանրապատիւ է չի պահանջեր, ընդհանրապէս, կուզէ որ լաւ կիրառուր ուտելի իրիկունն այն օրուան յուսալ կը գործածուի այդ դեղը. մեծապես ցոյցոց եւ զարգամ ծիրանագիներ. իսկ դեղնաւոր ոչ ոչ։ Ամենայն ոչոյց եւ զարգամ ծիրանագիներ. առանց երբէք տեղի տալու ոչ եւ է դէպքի։

Գինն է Ֆրանսա. օրը 6 Ֆր. կէս օրը. 3 Ֆր. 50

ԿԸ ԳՏՆՈՒՒ ԱՄԵՆ ԴԵՂԱՐԱՆԱՑ ՄԷՋ

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑԻՉ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Նաւարկութեան երթեւեկութիւնը

Մ. 1729 Սաեսարի ուղղանգամ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։

» 1830 Ալեքսանդրիոյ ուղղաթիռ ուղղանգամ. ժամ 5ին յետ միջօրէի. Պիրէեանի հասցուած։

» 1931 Սեվաստիայի ուղղանգամ, առաւաւոտեան ժամ 11ին։

» 19/31 Լաստանգամ դեռի Փարս Ալեպ Նաւահանգիստը մինչև պանդուխտ ... ուղղանգամ ժամ 11ին։

» 20/1 Սեսարի ուղղանգամ. ժամ 2ին յետ միջօրէի.

Ապր — Մայիս 18 30. Արեւելքի ոչ կարգ ... դեռի Սուրբոյ Նաւահանգիստները մեկնող ... ուղղանգամ մեկ պիտի հանդիպին Թրիբոլի Պէյրութ, Յոպա, և Թաբ-Պայիս գացող շոգենաւ։

605

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՑԻԷ

ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

1893 Ապրիլ 15էն սկսեալ մինչև Մայիս 19

Բարի կէրանէ ուրէրէն) Եւրոպական եղէրէն

Կամարջ ԷՅԷՆ ... Եւրիւեկոմրիւն

ժ. Վ.

11 40 Եէնիմ. Մէզաղ. Պէզ. Թարպ. Եէնիք. Ր. Հիսար (Ր. Հիսարի շրջ. հնա պի տի հաղորդակցի)	38
12 45 Եէնիմ. Մէզաղ. Պէզիրք. Թարապիա Եէնիք. Պոյաճ. Ր. Հիսար (Ր. Հիսար շրջ. ին կը հաղորդակցի).	39
1 15 Ր. և Ա. Գամլաճ Եէնիմ. Մէզաղ. Պէզայ. Թարապ. Պէյդօղ Բ. Պահչէէ Զուպ. Գամլ. Ա. Հիսար Գնա. Օրթաք. (Գնամիլիի շրջ. ին պիտի հաղորդակցի). Ուրիշները բրթաք. ե գան Վանիք. Զէնկ. Պէյլէ. Գուզկ. Պէշիքթաշ.	2
2 — Եէնիմհանլիէէն Մէզաս. Պէզիրքաս. Թարապիա Եէնիք. (Եէնիք շրջ. ին կը հաղորդակցի) ուրբաթ օրերը Պէյաք. Ր. Հիսար պիտի հանդիպի.	42
2 30 Եէնիք. Աթէն. Մրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթաք. Պէշիքթաշ (բացի ուրբաթէ)	21
2 40 Եէնիմ. Մէզաղ. Պէզիր. Թարպ. Պէյդօղ Ամի Ասիական եղերք ատենով մինչև Գամա. եղած նաւամատոյցներն հանդիպելով Օրթաք. պիտի երթայ Գանտիլիի շրջանակին պիտի հաղորդակցի և ուրբաթները բացի Օրթաք. Վանք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզ. Պէշիկթաշ	19
3 5 Եէնիմհէ. Մէսար. Պէզիր. Թարպ. Եէնիք. Աթէն. Մրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար. Ր. Հիսարի շրջ. ին կը հաղորդակցի. ուրբ. օրերը Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթ. Պէշիք.	41
4 15 Եէնիմ. Մէզաղպ. Պէզիրք. Թարպ. Եէնիք. Աթէն Մրկ. Պոյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք Պէշիկ. Պէպէքի շրջանակին կը հաղորդակցի, ուրբաթները Ամով. Գուրշ. Օրթաք.	39
5 45 Եէնիմ Մէզաղ. Պէզիրքաք. Թարպ. Պէյդօղ Եէնիք. Աթէն. Մրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամով. Գուրշ Օրթաք. Պէշիք	32
10 10 Եէնիմ. Մէզաղ. Պէզ. Թարպ. Եէնիք. Մրկ. Ր. Հիսար Ամով. Օրթաք. Պէշիք	33

ԵԷՆԷՊԷՆԼԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ ԷՋԷՆՆԵՐ

12 5 Եէնիք. Աթէնա Մրկ. Պոյ. Ր. Հիսար Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթաք. Պէշիք	19

ՊԷՊԷՔԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ ԷՋԷՆՆԵՐ

11 30 Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթաք. Պէշիք	22
12— Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթաք. Պէշիք	41
12 30 Օրթաք. էն ուղղ. կամրջ. [բացի ուրբ. է]	23
12 30 Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթ. Պէշիք	19
1 — Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթ. Պէշիք.	22
1 35 Ր. Հիսար Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթ. Պէշիկ.	38
2 15 Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթ. Պէշիք	19
2 50 Օրթաք. էն ուղղ. կամրջ. բացի ուրբ. է	20
3 — Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթ. Պէշիք	2
3 35 Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթ. Պէշիք.	25
4 5 Ր. Հիսար Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթաք. Պէշիք. Գաղաթ. բացի ուրբաթէ	38
4 5 Օրթ. ուղղ. կամրջ. բացի ուրբաթէ	32
4 35 Պէպէք Ամով. Գուրշ. Օրթ. Պէշիկ. բացի ուրբաթ օրերէ	34
5 15 Պէպէք Ամ. Գուրշ. Օրթաք. Պէշիկթ. ուրբաթները 20 վարկեան վերջը	42
10 10 Պէպէքէն ուղղակի կամուրջ	42

ՅԱԽՈՒՆ ԵՂԷՐԷՆ ԿԱՄՈՒՐՋ ԷՋԷՆՆԵՐ

11 30 Գան. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ Գուզկ.	33
11 45 Պէյդօղ Բաշլաղ. Զուպ. Գանդճա Ա. Հիսար Գան. Օրթ. (Գանտիլիի շրջանակին կը հաղորդակցի.) (Ուրբաթները բացի Օրթաք. էն Վան. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ.)	23
12 20 Պէպէք Գանտ. Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլէր. Գուզ. Պէշիք. [բացի ուրբաթէ]	34
12 40 Պէյդօղ Բաշլաղ. Եէնիք Գանդճ. Պոյ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Ամով. Զէնկ. Պէյլ Օրթ. Գուզ. Պէշիք. Իսկ.	25
1 30 Ա. Հիսարգանտ. Վանիք. Զէնկլ. Պէյլզ. Գուզկ. Պէշիք.	33
2 — Պէյդօղ Բ. Պահչէ Զպուզ. Գանդճ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Օրթաք. [Գանտիլիի շրջ. ին կը հաղորդակցի). ուր. ները բացի Օրթ. է Վանիք. Զէնկէլ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք.	20
45 Իսանլ. Վանիք Զէնկլ. Պէյլէրպէյ Գուզկ. Պէշիկ. բացի ուրբաթէ	34
3 15 Պէյդօղ Բաշլաղ. Զուպ. Գանդրճա Ա. Հիսար Գան. Օրթ. (Գանտիլիի շրջանակին կը հաղորդակցի. ուրբաթները Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիք. պիտի հանդիպի)	32
4 5 Գանտ. Վանս Զէնկ. Պէյլ Գուզկ. Իսկ. [բացի ուրբաթէ]	38
4 30 Պէյդօղ. Բաշլ. Զուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Պէշիք. Գանտ. շրջ. ին կը հաղորդակցի ուրբաթները Վանիք Զէնկ. Պէյլ Գուզկ.	23
5 10 Գանտ. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիկ. բացի ուրբաթէ	20
7 — Մրկ. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Ամով Զէնկ. Պէյլ. Օրթ. Գուզկ. Պէշիք. Իսկ. [Հիսդէ օրերը Օրթ. և Պէշ. չունի պիտի]	25
9 — Պեր Թարպ. Պէյդ. Բաշլաղ Զուպ. Գանդրճ Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք. Զէնկ Պէյլ. Գուզկ. Իսկ.	21
10 10 Պէյդօղ. Բաշ. Ա. Հիսար Զէն Լ. Պէյլ Պէշ. Իսկ. [բացի ուրբ. է]	34
10 15 Գանտիլիին ուղղ. կամուրջ.	23
11 — Գանտիլ. էն ուղ. կամրջ. (բացի ուրբ.)	19
11 — Զէնկէլ. էն ուղղակի կամուրջ բաց ի ուրբաթի օրերէ	22
11 55 Գուզկ. Իսկ. բացի ուրբ. է	11

(Բարի կէրանէ ուրէրէն) կամուրջէն Եւրոպական եղէրէ երթեւեկող շրջենաւոց ժամերը

12 10 Պէշիք. Օրթ. Գուրշ Ամով. Ա. Հիսար ուրբաթները ժամ 1 էն ուղղ. Ա. Հիս.	33
1 15 Պէշիք. Օրթ. Ամով. Պէպէք. Ր. Հիսար Մրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէյլ Մէզաղ. Եէնիմ.	41
2 — Պէշիկ. Օրթ. Գուրշ. Ամով. Գանա. ուրբաթները Ր. Հիսար